

S BÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

VÝBĚR Z ROZHODNUTÍ Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu

OBSAH:	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 19218/91 ve věci Giulia Manzoniová versus Itálie	2
	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 25086/94 ve věci Proszaková versus Polsko	6
	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 21835/93 ve věci Werner versus Rakousko	12
	Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 23196/94 ve věci Rolf Gustafson versus Švédsko	24

ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
1. července 1997
VĚC GIULIA MANZONIOVÁ
(Rozsudek ve věci Giulia Manzoniová versus Itálie)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušnými ustanoveními Jednacího řádu B jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda, C. Russo, A. Spielmann, N. Valticos, R. Pekkanen, L. Wildhaber, B. Repik, P. Kūris, U. Lõhmus a dále H. Petzold, tajemník Soudu, a P. J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 22. února a 2. června 1997, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Příklad byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 28. května 1996 a žadatelkou, italskou občankou paní Giuliou Manzoniovou, 7. června 1996 v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 19218/91) proti Itálii, předložené Komisi podle článku 25 paní Manzoniovou 2. prosince 1991.

Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a z prohlášení, kterým Itálie uznala obligatorní pravomoc Soudu (článek 46), a žadatelčina stížnost vycházela z článku 48, ve znění doplněném Protokolem č. 9, pokud se týká Itálie. Předmětem požadavku a stížnosti bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušného státu podle článku 5 § 1 (c) Úmluvy.

2. Dne 7. června 1996 žadatelka ustanovila advokáta, který ji bude zastupovat (ustanovení 31). Předsedou Soudu mu bylo dovoleno užívat v soudním řízení italského jazyka (ust. 28 § 3).

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan C. Russo, zvolený soudce italské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 4/b/). Dne 10. června 1996 předseda za přítomnosti tajemníka vylosoval dalších sedm členů, a to pány F. Gölcüklüho, N. Valticose, R. Pekkanena, J. M. Morenillu, L. Wildhabera, B. Repika a U. Lõhmuse (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 5). Následně pánové A. Spielmann a P. Kūris, zastupující soudci, nahradili pány Morenillu a Gölcüklüho, kteří se dalšího projednávání případu nemohli zúčastnit (ust. 22 § 1 a 24 § 1).

4. Pan Ryssdal z titulu předsedy Senátu (ust. 21 § 6) prostřednictvím tajemníka konzultoval se zástupcem italské vlády (dále jen „Vláda“), právním zástupcem žadatelky a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 39 § 1 a 40). V souladu s následně vydaným nařízením obdržel tajemník postupně vyjádření žadatelky 22. listopadu 1996 a vyjádření Vlády 18. prosince 1996.

5. Dne 13. prosince 1996 Komise vydala spis o řízení před ní, jak si od ní na základě pokynů předsedy vyžádal tajemník.

6. V souladu s rozhodnutím předsedy se veřejné zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 19. února 1997. Soud předtím vykonal přípravné řízení.

K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu G. Raímondí, magistr práv, pověřený oddělením diplomatických právních služeb, Ministerstvo zahraničí, zástupce Vlády, M.T. Saraganová, magistra práv, pověřená Ministerstvem spravedlnosti, právní zástupce;

(b) za Komisi A. Weitzel, delegát;

(c) za žadatele P. Iorio, advokát praktikující v Římě, právní zástupce.

Soud vyslechl jejich úvodní přednesy.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Zvláštní okolnosti případu

7. Dne 25. září 1991 přibližně ve 23 hodin byla paní Manzoniová v Římě zatčena za urážku, vyhrožování a napadení dvou příslušníků městské policie při výkonu jejich služby a byla vzata do vazby.

8. Státní prokuratura v Římě, která byla ihned telefonicky informována, schválila policejní vazbu a žadatelka byla převezena do věznice v Rebbibii.

9. Dne 26. září 1991 policie předala zprávu o zadržení státní prokuratuře, která ještě též den stanovila jednání u Okresního soudu v Římě na následující ráno za účelem schválení uvěznění.

10. Dne 27. září 1991 v 11 hodin státní prokuratura uložila paní Manzoniové, aby po dobu řízení neopouštěla svůj dům (článek 284 nového trestního řádu).

11. Poté, co shledal, že příslušným zákonem stanoveným formalitám v souvislosti se zatčením bylo vyhověno (včetně předvedení žadatelky na státní prokuraturu během dvaceti čtyř hodin od jejího zatčení, vypracování a zaslání policejního hlášení během stejné doby a předložení žádosti o schválení zatčení státní prokuraturou během čtyřiceti osmi hodin), soud zatčení schválil. Neshledal však nezbytnou žadatelčinu vazbu během soudního řízení a nařídil její okamžité propuštění.

12. Na závěr řízení známého jako „patteggiamento“ (zkrácená forma postupu, při níž na žádost státní prokuratury nebo, jako v tomto případě, obžalovaného soud uloží trest schválený jak státní prokuraturou, tak obžalovaným) soud uložil žadatelce podmíněný trest odnětí svobody na dobu tří měsíců a jedenácti dnů.

13. Přelíčení skončilo v 11 hodin 45 minut. Přibližně ve 13 hodin 30 minut policie eskortovala paní Manzoniovou do věznice v Rebbibii. V 15 hodin 10 minut jí byl vedením věznice předán výsledek řízení. Ono odpoledne vězeňští úředníci vykonali zákonem stanovené formality (vyřízení účtů, navrácení svršků, zpravení policie o propuštění, zápis do vězeňské kartotéky). V 18 hodin 30 minut žadatelka udala vedení věznice svou adresu za účelem případného zaslání zprávy a v 18 hodin 45 minut věznicí opustila.

II. Příslušné domácí právo

14. Nový trestní řád obsahoval několik ustanovení, která byla v současném případě aplikovatelná, jak je uvedeno níže.

Článek 386

„1. Příslušníci policie, kteří provedli zadržení ... jsou povinni okamžitě o tom informovat státní prokuraturu ...

3. ... příslušníci policie umístí zadrženou osobu ... k dispozici státní prokuratuře během dvaceti čtyř hodin od zadržení ... Během dvaceti čtyř hodin zašlou státní prokuratuře policejní hlášení, pokud tato neumožní prodloužení této lhůty.“

Článek 390

„1. Během čtyřiceti osmi hodin od zatčení ..., pokud státní prokuratura nepovažuje za nutné propustit zadrženého okamžitě, požádá soudce odpovědného za předběžné šetření, aby zatčení schválil ...

2. Tento soudce co možná nejdříve uskuteční řízení za účelem schválení zatčení, v žádném případě ne později než čtyřicet osm hodin po obdržení žádosti o schválení ...“

Článek 391 § 4

„Jestliže je zatčení zákonné a časové limity stanovené články 386 § 3 a 390 § 1 byly dodrženy, soudce ve vydaném příkazu zatčení potvrdí. Proti tomuto rozhodnutí může být podáno odvolání na právním podkladě...“

Článek 121 doplňujících ustanovení nového trestního řádu stanoví:

„... státní prokuratura ve zdůvodněném rozhodnutí nařídí okamžité propuštění zadržené osoby ... když nepředpokládá žádost k soudci o zavedení předběžného opatření.“

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

15. Paní Manzoniová podala stížnost ke Komisi 2. prosince 1991. Opíraje se o článek 5 § 1 (a) Úmluvy, stěžovala si na nezákonnost svého držení ve vazbě, které následovalo po jejím zatčení a poté, co jí byl udělen podmíněný trest.

16. Komise (První senát) prohlásila stížnost (č. 19218/91) za přípustnou 25. června 1995 poté, co ji zhodnotila podle písmene c) článku 5 § 1. Ve své zprávě z 11. dubna 1996 (článek 31) vyjádřila názor, že nedošlo k porušení tohoto ustanovení, pokud se týká jak první (jednomyslně), tak druhé stížnosti (jedenácti hlasy proti čtyřem).

KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU VLÁDOU

17. Vláda žádala Soud, aby rozhodl, že nedošlo k porušení článku 5 Úmluvy.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Údajné porušení článku 5 § 1 (c) Úmluvy

18. Paní Manzoniová tvrdila, že byla nezákonně vězněna následně po svém zatčení a vydání rozsudku Okresním soudem v Římě 27. září 1991. Odvolávala se na článek 5 § 1 (c) Úmluvy, který stanoví:

„Každý má právo na svobodu a osobní bezpečnost. Nikdo nesmí být zbaven svobody kromě následujících případů, pokud se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem:

...

(c) zákonné zatčení nebo jiné zbavení svobody osoby za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu ...“

19. Vláda ani Komise toto tvrzení nepřijaly.

A. Omezení svobody související s vazbou

20. Žadatelka zdůraznila, že jelikož státní prokuratura nepředpokládala žádost k soudci o zavedení předběžného opatření (její umístění do věznice) při řízení za účelem schválení jejího zatčení, měla naříditi její propuštění ihned poté, co ji policie informovala o jejím zatčení. Opírala se o článek 121 doplňujících ustanovení nového trestního řádu.

21. Soud již dříve rozhodl, že držení ve vazbě musí být zákonné. Slova „v souladu s řízením stanoveným zákonem“ v podstatě odkazují na domácí právo; stanoví potřebu souladu s příslušným postupem stanoveným tímto právem. „Zákonnost“ držení ve vazbě předpokládá soulad s domácím právem a rovněž soulad s účelem omezení povolených článkem 5 § 1, jmenovitě ochranou osoby před svévolným jednáním; je vyžadována v souvislosti s nařízením i výkonem opatření, která s sebou nesou zbavení svobody (viz rozsudek ve věci Winterwerp v. Nizozemí ze dne 24. října 1979, Série A č. 33, s. 17, § 39).

22. Strany se neshodnou, pokud se týká právní klasifikace zákazu opustit domov. Soud poznamenal, že článek 284 v části II nového trestního řádu označuje toto opatření jako jedno z předběžných opatření proti osobě, přičemž ostatními z nich jsou zákaz opuštění země (článek 281), povinnost hlásit se na policii (článek 282), zákaz či povinnost zdržovat se na určitém místě (článek 283) a držení ve věznici nebo na psychiatrické léčebně během soudního řízení (články 285–286). I když jsou tato opatření různého stupně přísnosti, jak Vláda a delegát Komise správně poukázali, všechny ve větší či menší míře omezují osobní svobodu.

V tomto případě státní prokuratura jednala v souladu s platnou legislativou. Článek 5 § 1 (c) proto v této souvislosti nebyl porušen.

B. Propuštění na základě rozsudku

23. Paní Manzoniová zdůraznila, že byla nezákonně zadržována po dobu sedmi hodin mezi koncem řízení u Okresního soudu v Římě (11 hodin 45 minut) a propuštěním z věznice (18 hodin 45 minut).

24. Vláda poukázala, že žadatelka od 11 hodin 45 minut již nebyla považována za drženou ve vazbě, a tvrdila, že projednávaná doba byla celkem běžná s ohledem na to, že byla převezena do věznice (zhruba hodina jízdy od soudu) přibližně ve 13 hodin 10 minut a že zaměstnanci věznice jí předali zprávu o výsledku řízení (v 15 hodin 10 minut), informovali policii o jejím brzkém propuštění a čekali na ujištění, že proti tomu nejsou žádné námitky, vrátili jí její osobní věci, vyřídili účty a v 18 hodin 30 minut si zapsali její adresu za účelem případného zaslání zprávy. Všechna tato opatření musela nezbytně trvat určitou dobu.

Komise souhlasila.

25. Soud opakovaně zdůraznil, že seznam výjimek k právu na svobodu zaručenému článkem 5 § 1 je vyčerpávající a pouze úzký výklad oněch výjimek odpovídá účelu tohoto ustanovení, jmenovitě zajištění toho, že žádná osoba nebude svévolně zbavena své svobody (viz, inter alia, následující rozsudky: Van der Leer v. Nizozemí ze dne 21. února 1990, Série A č. 170–A, s. 12, § 22; Wassink v. Nizozemí ze dne 27. září 1990, Série A č. 185–A, s. 11, § 24; Quinn v. Francie ze dne 22. března 1995, Série A č. 311, s. 17, § 42).

Jelikož Soudu se nedostává podrobností týkajících se žadatelčina věznění 27. září 1991, pouze poznamenal, že paní Manzoniová byla převezena do věznice v Rebbibii více než hodinu a půl po skončení řízení a že zpráva o jeho výsledku jí byla předána krátce po jejím příjezdu do věznice; tento postup musí být brán v potaz jako první krok ke splnění rozsudku Okresního soudu v Římě. Je pravda, že úřední formality zmíněné Vládou mohly být vykonány rychleji, ale to není důvodem ke shledání, že došlo k porušení Úmluvy; určité zpoždění při vykonání rozhodnutí o propuštění osoby z vazby je často nevyhnutelné, ačkoliv musí být vždy omezeno na minimum.

Z toho vyplývá, že ani v tomto ohledu nedošlo k porušení článku 5 § 1 (c).

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. rozhoduje, že nedošlo k porušení článku 5 § 1 (c) Úmluvy, pokud se týká žadatelčina uvěznění následujícího po zatčení;

2. rozhoduje, že nedošlo k porušení článku 5 § 1 (c), pokud se týká žadatelčina propuštění následujícího po vydání rozsudku Okresním soudem v Římě.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 1. července 1997.

Herbert PETZOLD
tajemník

Rolv RYSSDAL
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
16. prosince 1997
VĚC PROSZAKOVÁ
(Rozsudek ve věci Proszaková versus Polsko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušnými ustanoveními Jednacího řádu B jako Senát, který tvořili následující soudci: Thór Vilhjálmsson, předseda, J. De Meyer, A. N. Loizou, sir John Freeland, G. Mifsud Bonnici, J. Makarczyk, D. Gotchev, B. Repik, E. Levits a dále H. Petzold, tajemník Soudu, a P. J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 27. srpna a 24. listopadu 1997, následně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl Soudu předán polskou vládou (dále jen „Vláda“) 6. ledna 1997 v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 25086/94) proti Polské republice, předložené Evropské komisi pro lidská práva (dále jen „Komise“) podle článku 25 polskou občankou paní Bronisławou Proszakovou 28. dubna 1994.

Žádost Vlády vycházela z článků 44 a 48 Úmluvy a z prohlášení, kterým Polsko uznalo obligatorní pravomoc Soudu (článek 46). Předmětem žádosti bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušného státu podle článku 6 § 1 Úmluvy.

2. V odpovědi na dotaz učiněný podle ustanovení 35 § 3 (d) Jednacího řádu B žadatelka prohlásila, že si přeje osobně se zúčastnit soudního řízení, a ustanovila advokáta, který ji bude zastupovat (ust. 31). Tomuto advokátovi bylo předsedou Soudu panem R. Ryssdalem povoleno užívat při řízení polského jazyka (ust. 28 § 3).

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan J. Makarczyk, zvolený soudce polské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 4 /b/). Dne 20. ledna 1997 předseda za přítomnosti tajemníka vylosoval dalších sedm členů, a to pány J. De Meyera, A. N. Loizou, sira Johna Freelanda, pány L. Wildhabera, G. Mifsuda Bonniciho, B. Repika a E. Levitse (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 5).

4. Pan Ryssdal z titulu předsedy Senátu (ust. 26 § 1) konzultoval prostřednictvím tajemníka se zástupcem Vlády, žadatelčím právním zástupcem a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 39 § 1 a 40). V souladu s následně vydaným nařízením obdržel tajemník vyjádření žadatelky 25. června 1997 a vyjádření Vlády 17. července 1997.

5. V souladu s rozhodnutím předsedy se veřejné zasedání konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 25. srpna 1997. Soud předtím vykonal přípravné řízení.

K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu K. Drzewicki, profesor mezinárodního práva soukromého na Univerzitě v Gdaňsku, zástupce Vlády, E. Chałubińska, soudkyně pověřená Ministerstvem spravedlnosti, právní zástupce;

(b) za Komisi K. Herndl, delegát;

(c) za žadatelku Z. Cichoń, advokát praktikující v Krakově, právní zástupce.

Soud vyslechl úvodní přednesy pánů Herndla, Cichoň a Drzewického. Následně pan Gotchev, zastupující soudce, nahradil pana Wildhabera, který se nemohl soudního řízení dále účastnit (ust. 22 § 1 a 24 § 1).

Jelikož se pan Ryssdal nemohl zúčastnit jednání 24. listopadu 1997, jeho místo předsedy Senátu zaujal pan Thór Vilhjálmsson, zastupující soudce (ust. 21 § 6).

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

6. Paní Bronislawa Proszaková, narozená v roce 1926, je v důchodu a žije ve městě Stalowa Wola.

A. Trestní řízení

7. Dne 20. prosince 1988 byla žadatelka napadena a udeřena svým sousedem, panem R. T. Dne 29. listopadu 1989 Okresní soud ve městě Stalowa Wola (trestní oddělení) odsoudil pana R. T. k šesti měsícům odnětí svobody za násilné napadení a způsobení současné tělesné újmy. Paní Proszaková se k řízení nepřipojila jako občanská strana. Dne 12. března 1990 Oblastní soud v Tarnobrzegu rozhodl v rámci amnestie přerušit řízení.

B. Občanské řízení

8. Dne 25. října 1990 žadatelka zahájila proti panu R. T. občanské řízení u Okresního soudu ve městě Stalowa Wola (civilní oddělení – dále jen „okresní soud“). Požadovala náhradu ve výši pěti milionů (starých) zlotých za zranění způsobené napadením; blíže neurčeného data žadatelka tuto částku zvýšila.

9. Dne 14. dubna 1992 si okresní soud nechal vypracovat odborný posudek od psychiatra Dr. B. S., aby mohl zhodnotit, nakolik bylo žadatelčino zdraví útokem zasaženo a zda mezi napadením a zraněním uváděným obětí existovala příčinná souvislost.

10. Dne 23. února 1993 byla žadatelka vyšetřena na žádost okresního soudu dalšími dvěma psychiatry, Dr. W. S. a Dr. A. S., kteří byli ustanoveni jako znalci. Dne 8. června 1993 Dr. W. S., který žadatelku ošetřoval již deset let, předložil soudu vyjádření, ve kterém prohlásil, že nesouhlasí se závěry Dr. B. S. Obhájce obžalovaného proto požádal o ustanovení dalšího znalce. Právní zástupce žadatelky proti této žádosti nejprve namítal, ale posléze souhlasil, a soud ji povolil.

11. Dne 18. června 1993 paní Proszaková odmítla podrobit se dalšímu psychiatrickému vyšetření namítajíc, že pokud se týká jejího duševního zdraví, existovalo již dostatečné množství podkladů, a že již byla během řízení vyšetřena při dvou příležitostech. Prohlásila, že nevidí, jaký přínos by mělo další vyšetření pro stanovení občanské odpovědnosti obžalovaného.

Dne 7. září 1993 žadatelka sdělila okresnímu soudu, že se ze zdravotních důvodů řádně potvrzených lékařskou zprávou nemohla dostavit na přelíčení 2. září 1993, a rovněž si stěžovala na délku řízení. V dopise z 10. září 1993 adresovaném okresnímu soudu potvrdila své odmítnutí podrobit se dalšímu psychiatrickému vyšetření.

12. Dne 6. října 1993 okresní soud stanovil datum dalšího psychiatrického vyšetření žadatelky, která se k němu nedostavila. Následně si stěžovala na zdlouhavost řízení. Dne 19. října 1993 ji předseda okresního soudu sdělil, že údajné zpoždění bylo částečně způsobeno jejím odmítnutím podrobit se dalšímu lékařskému vyšetření a že nic neukazovalo na nedostatek snahy ze strany soudu.

13. Dne 26. října 1993 paní Proszaková napsala dopis ministru spravedlnosti, stěžujíc si na délku řízení. Uvedla rovněž, že předseda okresního soudu neodpověděl na některé z jejích stížností, a požadovala odvolání odpovědného soudce z případu na základě toho, že při jeho řešení neprojevil dostatečnou snahu a byl proti ní zaujatý. Dne 2. listopadu byl tento dopis ministrem předán předsedovi Oblastního soudu v Tarnobrzegu.

14. Dne 16. listopadu 1993 žadatelka vznesla požadavek, aby byla vyšetřena psychiatrem, který se specializoval na syndrom bývalých vězňů německých koncentračních táborů; ona sama byla vězněna v Ravensbrücku v době druhé světové války a domnívala se, že tento faktor nebyl soudem předvolanými psychia-

try brán dostatečně v úvahu. Soud se spojil s Vojenskou nemocnicí v Krakově a 26. listopadu jim Dr. W. Ć. odpověděl, že případ by vyžadoval konzultaci a delší období pozorování, jelikož paní Proszaková může své symptomy předstírat během vyšetřování jedním odborníkem. Dne 15. prosince 1993 soud napsal dopis Vojenské lékařské akademii v Lodži, která jej informovala, že s ohledem na již vydané soudní rozhodnutí o výkonu trestu se tímto problémem nemohla zabývat, jak od ní bylo požadováno.

15. Dne 9. února 1994 se žadatelka domáhala, aby soudce pověřený jejím případem byl nahrazen na základě toho, že délka řízení překročila přiměřenou dobu. Dne 10. března 1994 okresní soud její žádost zamítl jako právně nepodloženou.

16. V srpnu 1994 se soud spojil s Okresním centrem duševního zdraví v Rzesówě, ale neobdržel žádnou odpověď, a to i přes řadu upomínek. Dne 31. března 1995 se obrátil na Lékařskou akademii v Lublínu, od které 30. června 1995 obdržel kladnou odpověď. Původně stanovený odborník 7. listopadu prohlásil, že vzhledem k pracovnímu vytížení je pro něj nemožné vydat požadované vyjádření. Dne 20. prosince 1995 druhý odborník požádal soud, aby vyzval žadatelku k dostavení se na vyšetření dne 23. ledna 1996.

17. Dne 9. ledna 1996 paní Proszaková sdělila okresnímu soudu, že se ze zdravotních důvodů nemůže dostavit k novému vyšetření. Opět si stěžovala na délku řízení a rovněž zdůraznila zbytečnost dalšího vyšetření s ohledem na ta, která již byla provedena.

Dne 18. ledna 1996 požádala soud, aby v řízení pokračoval za její nepřítomnosti, neboť byla názoru, že již předložila všechny údaje nezbytné pro rozhodnutí jejího případu.

18. Dne 15. ledna 1996 okresní soud žadatelku uvědomil, že jelikož předchozí odborníci zastávali rozdílné názory, spis jejího případu byl zaslán na Lékařskou fakultu Lublínské univerzity k novému znaleckému posouzení. Nařídil jí dostavit se k vyšetření 23. ledna.

19. Dne 21. února Lékařská akademie v Lublínu soudu sdělila, že navzdory opakovným upomínkám se paní Proszaková k vyšetření nedostavila.

20. Dne 18. března 1996 paní Proszaková předložila okresnímu soudu lékařskou zprávu za účelem prokázání, že ze zdravotních důvodů se nemohla dostavit na přelíčení stanovené na 20. března 1996. Toto přelíčení bylo odročeno, jelikož se nedostavil ani právní zástupce žadatelky. V dopise z 20. března 1996 soud nabídl, že může žadatelku vyslechnout u ní doma.

21. Dne 2. dubna 1996 žadatelka informovala okresní soud o svých zdravotních potížích a zdůraznila bezpředmětnost nového přelíčení, jelikož její případ byl projednáván u institucí ve Strasbourgu a Komise již zhodnotila její zdravotní stav.

22. Dne 16. května 1996 okresní soud částečně uznal žadatelčin nárok a přiznal jí 1500 nových zlotých plus úrok a náklady.

Pan R. T. a žadatelka se odvolali.

23. Dne 16. září 1996 po vydání rozsudku okresním soudem žadatelka požadovala odvolání odpovědného soudce, avšak tato žádost byla zamítnuta 26. září 1996. Toto zamítnutí bylo podpořeno Oblastním soudem v Tarnobrzegu dne 23. října 1996.

24. Dne 5. prosince 1996 odvolací soud potvrdil správnost rozsudku okresního soudu z 16. května 1996, avšak snížil původně přiznanou sumu o 6 zlotých.

25. Dne 7. ledna 1997 se žadatelka odvolala na právním podkladě za účelem získání vyšší náhrady. Odvolání bylo však zamítnuto Oblastním soudem v Tarnobrzegu 19. února 1997 na základě toho, že požadavek se vztahoval k částce pod prahem stanoveným článkem 393 občanského soudního řádu (5000 nových zlatých).

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

26. Paní Proszaková podala svou žádost ke Komisi 28. dubna 1994. Stěžovala si : (1) na délku občanského řízení zavedeného u Okresního soudu ve městě Stalowa Wola (článek 6 § 1 Úmluvy); (2) na poškození své pověsti následkem lékařské zprávy z roku 1986, která prohlašovala, že trpí schizofrenií; (3) na odmítnutí Ministerstva spravedlnosti znovu otevřít řízení týkající se smrti jejího syna; (4) na pronásledování různými osobami.

27. Ve svém dílčím rozhodnutí o přípustnosti ze 17. ledna 1995 Komise (Druhý senát) odložila posouzení první stížnosti a prohlásila ostatní za nepřipustné. Dne 18. října 1985 prohlásila žádost (č. 25086/94) za přípustnou, pokud se týká stížnosti týkající se délky řízení. Ve své zprávě ze 4. září 1996 (článek 31) vyjádřila jednomyslný názor, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy.

KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU

28. Vláda prohlásila, že nedošlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy.

Právní zástupce žadatelky požádal Soud, aby rozhodl, že došlo k porušení tohoto ustanovení, a přiznal jeho klientce spravedlivé zadostiučinění.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy

29. Žadatelka si stěžovala na délku občanského řízení a odvolávala se na článek 6 § 1 Úmluvy, který stanoví:

„Každý má právo na ... v přiměřené lhůtě projednána ... soudem, ... rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích...“

Vláda tuto stížnost zamítla, avšak Komise ji přijala.

A. Doba braná v úvahu

30. Soud zaznamenal, že doba braná v úvahu nezačala 25. října 1990, kdy byla podána žádost k Okresnímu soudu ve městě Stalowa Wola, ale až 1. května 1993, kdy vešlo v platnost prohlášení, kterým Polsko uznalo právo na podání osobní stížnosti v souvislosti s článkem 25 Úmluvy. Tato doba skončila 19. února 1997, kdy bylo Oblastním soudem v Tarnobrzegu zamítnuto odvolání na právním podkladě (viz výše uvedené odst. 8 a 25). Trvala proto přibližně tři roky, devět měsíců a dva týdny.

31. V zájmu stanovení přiměřenosti délky projednávané doby musí být brán v úvahu ovšem stav, ve kterém se případ nacházel 1. května 1993 (viz, mimo jiné, rozsudek ve věci Zappia v. Itálie ze dne 26. září 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996–IV, s. 1412, § 22).

B. Přiměřenost délky řízení

32. Přiměřenost délky řízení musí být hodnocena s ohledem na kritéria stanovená precedenčním právem Soudu a ve světle zvláštních okolností případu, především jeho složitosti a přístupu žadatelky a příslušných institucí (viz, mimo jiné, výše zmíněný rozsudek ve věci Zappia, s. 1412, § 23).

33. Jak zdůraznila Vláda ve svém vyjádření u Soudu, způsob, jakým je případ projednáván podle polského občanského řízení, velmi závisí na přístupu zúčastněných stran. To však nezbavuje soudy povinnosti zajistit soulad s článkem 6, pokud se týká požadavku „přiměřené lhůty“ (viz, inter alia, rozsudek ve věci Vernillo v. Francie ze dne 20. února 1991, Série A č. 198, s. 13, § 30). Vláda rozhodně uznala, že soudy byly odpovědné za zajištění toho, aby případ byl projednáván uspokojivě za spolupráce se zúčastněnými stranami.

1. Složitost případu

34. Podle názoru Komise nebyl případ obzvláště komplikovaný. Okolnosti trestného činu, který byl důvodem zahájení řízení o odškodnění, již byly stanoveny trestním soudem v roce 1989, čili v zásadě zbývalo stanovit, zda žadatelčino zdraví bylo postiženo a zda mezi napadením a utrpenou újmou existovala příčinná souvislost. Skutečnost, že odborníci došli k rozdílným závěrům, nemohla ospravedlnit zdlouhavost řízení, jelikož bylo na soudu, kterého se případ týká, aby posoudil důležitost jejich názorů pro vyřešení případu, i když se v nich znalci rozcházelí.

Žadatelka sdílela tento názor.

35. Vláda prohlásila zaprvé, že účelem trestního řízení bylo rozhodnout, zda byl spáchán trestný čin a pokud ano, potom kým. Pouze konečné rozhodnutí trestního soudu by bylo pro občanský soud závazné, pokud se týká skutkových zjištění a odpovědnosti útočnicka. Takové rozhodnutí však v současném případě nebylo vydáno, jelikož pan R. T. se odvolal proti svému odsouzení a Oblastní soud v Tarnobrzegu rozhodl přerušit řízení v rámci amnestie.

Vláda dále znovu namítala, že případ byl komplikovaný. Zahájení občanského řízení přibližně dva roky po napadení a rok po odsouzení pana R. T. mělo přímý dopad na průběh řízení, jelikož bylo nezbytné získat několik lékařských posudků a další důkazy potřebné pro zjištění, zda žadatelka trpěla a pokud ano, do jaké míry, několika chorobami již před napadením. Úkol lékařských odborníků a soudu byl následně mnohem obtížnější než v běžném případě, kde mohla být příčinná souvislost mezi napadením osoby a údajným zhoršením jejího zdravotního stavu stanovena ihned. Bylo rovněž obtížnější získat nová svědectví.

Dále psychiatři předvolaní soudem potvrdili, že hlavní problém, který museli řešit, vyplýval ze skutečnosti, že většina příznaků ukazujících na žadatelčiny potíže s duševním zdravím byla zaznamenána v její zdravotní kartě jak před napadením, tak po něm; proto bylo třeba požádat o vyjádření třetího odborníka.

36. Soud shledal, že s ohledem na skutková zjištění byl tento případ do určité míry komplikovaný. Vedený spor, obzvláště zda existovala příčinná souvislost mezi udávanou újmou a napadením, učinil získání posudku lékařského specialisty nezbytným. Právní zástupce paní Proszakové nejprve namítal proti žádosti právního zástupce pana R. T. z 8. června 1993 o určení dalšího znalce, ale posléze souhlasil (viz výše uvedený odst. 10). Žadatelka sama následně vyhledala další vyšetření u specialisty na syndromy bývalých vězňů německých koncentračních táborů, jelikož byla názoru, že tato stránka jejího života nebyla brána dostatečně v úvahu (viz výše uvedený odst. 14).

2. Přístup žadatelky

37. Vláda prohlásila, že žadatelka přispěla k délce řízení, jelikož žádala odvolání soudce, nedostavila se k vyšetřením a požadovala další odborné posudky.

38. Komise toto přijala, avšak domnívala se, že její chování nemohlo vysvětlovat celkovou délku řízení.

39. Žadatelka byla názoru, že její odmítnutí podrobit se novému psychiatrickému vyšetření bylo legitimní, jelikož soudu se od roku 1993 dostalo dosti informací, na kterých mohl založit své rozhodnutí.

40. Soud zaprvé zopakoval, že pouze zpoždění přisouzená státu mohou ospravedlnit shledání nedodržení požadavku „přiměřené lhůty“ (viz, mimo jiné, rozsudek ve věci *Ciricosta a Viola v. Itálie* ze dne 4. prosince 1995, Série A č. 337, s. 10, § 28). Zadruhé zaznamenal, že žadatelka nepodloženě zpochybňovala práci odpovědného soudce při třech příležitostech, jednou dokonce i po vydání rozsudku u soudu první instance (viz výše uvedený odst. 23). Skutečnost, že se několikrát nedostavila k přelíčení, přičemž ne vždy to bylo ospravedlněno jejím zdravotním stavem, a její odmítnutí dostavit se na třetí psychiatrické vyšetření nepopíratelně při-

spěly ke zpomalení průběhu řízení. Kdyby se podrobila třetímu psychiatrickému vyšetření, případ mohl být uzavřen během krátké doby. Navíc se zdá, že žadatelka a její právní zástupce špatně koordinovali svůj postup. Ačkoliv její právní zástupce souhlasil se soudním určením nového psychiatra jako znalce (viz výše uvedený odst. 10), paní Proszaková se v určený den na vyšetření nedostavila (viz výše uvedený odst. 11). To se stěží slučovalo se snahou, kterou musí žalující strana projevit v občanském řízení. Orgány řešící případ nemohou být rovněž viněny z toho, že uplynul více než jeden měsíc mezi podáním odvolání na právním podkladě a jeho zamítnutím z důvodu nedostatku zákonné opory (viz výše uvedený odst. 25).

3. Přístup soudních orgánů

41. Komise zaznamenala, že Vláda neposkytla žádné přesvědčivé vysvětlení pro dobu potřebnou k nalezení odborníka na vypracování třetí zprávy. Proto shledala národní instituce z převážné části zodpovědné za délku řízení počínaje 1. květnem 1993.

42. Žadatelka kritizovala způsob vedení řízení okresním soudem, zvláště jeho urputné hledání dalšího znalce, ačkoliv, jak zdůraznila, spis případu byl kompletní v červnu 1993.

43. Podle vyjádření Vlády nebyly okresní ani oblastní soud zodpovědné za žádné otálení. Přelíčení byla naplánována v řádných intervalech, bez nepřiměřených období nečinnosti. Dále oblastní soud vyslechl svědectví při každé možné příležitosti, někdy i za nepřítomnosti žadatelky, aby tak zabránil zbytečnému zpoždění. Aniž by popírala obtíže spojené s nalezením třetího znalce, Vláda zdůraznila, že projednávaná doba i přes svou délku nezakládala porušení článku 6 Úmluvy vzhledem k úsilí okresního soudu případ uzavřít.

44. Soud zaznamenal, že téměř celé období spadající do jeho pravomoci *ratione temporis* bylo v zásadě věnováno hledání odborníka s dostatečnou kvalifikací, jak si sama žadatelka přála. V této souvislosti poznamenal, že znalci pracují v kontextu soudního řízení pod dohledem soudce, který zůstává odpovědným za přípravu a rychlý průběh řízení (viz, *mutatis mutandis*, rozsudek ve věci *Billi v. Itálie* ze dne 26. února 1993, Série A č. 257-G, s. 89, § 19). V tomto případě bylo důvodné zaujmout stanovisko, že třetí posudek o duševním zdraví paní Proszakové byl nezbytný. Okresní soud učinil vše, co bylo v jeho silách, aby ho získal. Délka stěžovaná doby se samozřejmě může na první pohled jevit nepřiměřenou, ale svědectví neodhalila žádné významné období nečinnosti. Okresní soud dokonce zašel tak daleko, že nabídl žadatelku vyslechnout u ní doma vzhledem k jejímu špatnému zdravotnímu stavu (viz výše uvedený odst. 20). Navíc když byl znalec určen, žadatelka se odmítla podrobit vyšetření 23. ledna 1996, ačkoliv byla požádána tak učinit (viz výše uvedený odst. 19).

4. Závěr

45. Z toho vyplývá s ohledem na všechny okolnosti případu a obzvláště na roli, kterou v průběh řízení hrála žadatelka, že stěžovaná délka řízení nemůže být považována za nepřiměřenou.

Nedošlo zde proto k porušení článku 6 § 1 Úmluvy.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

rozhoduje šesti hlasy proti třem, že nedošlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 16. prosince 1997.

Herbert PETZOLD
tajemník

Thör VILHJÁLMSOHN
předseda

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

24. listopadu 1997

VĚC WERNER

(Rozsudek ve věci Werner versus Rakousko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušnými ustanoveními Jednacího řádu B jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda, F. Gölcüklü, F. Matscher, L.– E. Pettiti, A. Spielmann, N. Valticos, E. Palmová, L. Wildhaber, B. Repik a dále H. Petzold, tajemník Soudu, a P. J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 27. června a 20. října 1997, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl Soudu předán Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) 28. října 1996 a rakouskou vládou (dále jen „Vláda“) 25. listopadu 1996 během tříměsíční lhůty stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 21835/93) proti Rakousku předložené Komisí podle článku 25 rakouským občanem panem Johannesem Wernerem 16. března 1993.

Požadavek Komise vycházel z článků 44 a 48 a z prohlášení, kterým Rakousko uznalo obligatorní pravomoc Soudu (článek 46); žádost Vlády vycházela z článku 48. Předmětem požadavku a žádosti bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušným státem podle článku 6 § 1.

2. Žadatel prohlásil, že si přeje osobně se účastnit soudního řízení, a ustanovil advokáta, který jej bude zastupovat (ustanovení 31 Jednacího řádu B). Tomuto právnímu zástupci bylo předsedou povoleno užívat při soudním řízení německého jazyka (ust. 28 § 3).

3. Do ustaveného Senátu byl z moci úřední jmenován pan F. Matscher, zvolený soudce rakouské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 4 /b/). Dne 29. října 1996 předseda rozhodl, že v zájmu patřičného výkonu spravedlnosti by tento případ a případ Szücs v. Rakousko měly být projednány stejným Senátem (ust. 21 § 7). Týž den vylosoval v přítomnosti tajemníka dalších sedm členů, a to pány F. Gölcüklüho, L.– E. Pettitiho, A. Spielmanna, N. Valticose, paní E. Palmovou a pány L. Wildhabera a B. Repika (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 5).

4. Z titulu předsedy Senátu (ust. 21 § 6) pan Ryssdal prostřednictvím tajemníka konzultoval se zástupcem Vlády, právním zástupcem žadatele a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 39 § 1 a 40). V souladu s následně vydaným nařízením obdržel tajemník 2. dubna 1997 vyjádření Vlády a žadatele.

Dne 24. ledna 1997 Komise vydala různé dokumenty týkající se řízení před ní, jak na základě pokynů předsedy žádal tajemník.

5. V souladu s rozhodnutím předsedy se veřejně projednání tohoto případu a případu Szücs konalo v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 25. června 1997. Soud předtím vykonal přípravní řízení.

K Soudu se dostavili:

(a) za Vládu F. Cede, vyslanec, Spolkové ministerstvo zahraničí, zástupce Vlády, I. Gartnerová, prokurátorka, oddělení trestních věcí a amnestií, Spolkové ministerstvo spravedlnosti, I. Siessová, ústavní služba, Spolkové kancléřství, poradci;

(b) za Komisi A. Weitzel, delegát;

(c) za žadatele G. Bürstmayr, advokát praktikující v Mnichově, právní zástupce.

(d) za pana Szüisce T. Schreiner, advokát praktikující v Eisenstadtu, právní zástupce.

Soud vyslechl úvodní přednesy pánů Weitzela, Bürstmayra, Schreiner, Cedecho a paní Gartnerové.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolnosti případu

6. Pan Johannes Werner, rakouský občan narozený v roce 1963, žije ve Vídni.

A. Soudní vyšetřovací vazba

7. Dne 15. května 1991 policie zatkla pana a paní Hauserovi (viz níže uvedený odst. 25), kteří byli podezřelí z podvodného používání kreditní karty, která jim nepatřila, při nákupech v několika obchodech ve Vídni do částky přibližně 200 000 rakouských šilinků (ATS). Dne 17. května byli vzati do soudní vyšetřovací vazby.

8. Dne 1. července 1991 policie rovněž zatkla žadatele, který byl podezřelý z napomáhání panu a paní Hauserovým paděláním podpisu na kreditní kartě. Dne 3. července byl vzat do soudní vyšetřovací vazby.

9. Dne 8. července 1991 byli pan a paní Hauserovi propuštěni a 19. července byl propuštěn žadatel.

B. Zastavení řízení

10. Dne 24. února 1992 vyšetřující soudce Zemského soudu ve Vídni rozhodl zastavit řízení s ohledem na nález grafologa, že bylo nepravděpodobné, že podpisy na platebních šecích při nákupech činěných s ukradenou kreditní kartou byly udělány rukopisem pana Wernera, a rovněž s ohledem na skutečnost, že svědci předvolaní státním zástupcem si nevzpomínali dostatečně jasně.

C. Požadavek odškodnění za držení ve vazbě

11. Mezitím 4. února 1992 státní zastupitelství požádalo zemský soud, aby prohlásil, že žadatel a pan a paní Hauserovi nebyli oprávněni k odškodnění za jejich držení ve vazbě podle článku 2 § 1 písm. b) zákona o odškodnění v trestním řízení z roku 1969 (dále je „zákon 1969“ – viz níže uvedený odst. 19) na základě toho, že podezření týkající se jich nebylo vyvráceno.

12. Dne 21. dubna 1992 vyšetřující soudce vyslechl žadatele a pana a paní Hauserovi a informoval je o žádosti státního zastupitelství.

13. Žadatel a pan a paní Hauserovi požadovali od státu odškodnění za peněžní újmu způsobenou jejich držením ve vazbě.

14. Dne 3. června 1992 revizní oddělení Zemského soudu ve Vídni na neveřejném zasedání zamítlo jejich požadavky na odškodnění na základě toho, že podezření týkající se jich nebylo vyvráceno, což bylo v rozporu s požadavky článku 2 § 1 písm. b) zákona 1969. Porady se nezúčastnil nikdo ze státního zastupitelství.

15. Dne 15. června 1992 se pan Werner a pan a paní Hauserovi proti tomuto rozhodnutí odvolali k Odvolacímu soudu ve Vídni. Žádali odvolací soud o další dokazování a zvláště o vyslechnutí svědků.

16. Dne 2. září 1992 Vrchní státní zastupitelství předložilo písemné vyjádření. Žádalo odvolací soud, aby zamítl odvolání a nepřikročil k dalšímu dokazování, jelikož prohlášení svědků nebyla postačující k očištění odvolávajících se. O tomto vyjádření nebyli žadatel ani pan a paní Hauserovi zpraveni.

17. Dne 29. října 1992 Odvolací soud ve Vídni po neveřejném zasedání odvolání zamítl.

Rozhodl následujícím způsobem:

„Zaprvc tvrzení odvolávajících se, že podezření nemusí být zcela vyvráceno k tomu, aby mohlo být zapláceno odškodnění podle článku 2 § 1 písm. b) zákona 1969, je v rozporu s ustálenou judikaturou rakouských soudů. Bylo jednoznačně rozhodnuto, že podezření musí být vyvráceno dostatečně k tomu, aby osoba držena ve vazbě byla prohlášena za nevinou a nemohla být stíhána na základě chování, kvůli němuž bylo nařízena její vazba. Tam, kde zůstává pouze zpochybněno, není podezření vyvráceno v rámci znění článku 2 § 1 písm. b) tohoto zákona. Tvrzení odvolatelů, že tato ustálená judikatura ruší důkazní břemeno, je nesprávné, neboť před tím, než může být přijato, že podezření bylo vyráceno, musí být předloženy přesvědčivé důkazy.

V této souvislosti zde neexistuje oprávnění dát odvolávajícím se jimi požadovanou příležitost prokázat svou nevinu provedením dalšího výslechu, jelikož důkazy, které navrhuji předložit, nemohou být považovány za vedoucí k tomuto výsledku. S přihlédnutím ke skutečnosti, že podezření týkající se odvolatelů je založeno především na prohlášení svědků z 16. března 1991 a že je navíc nemožné stanovit, kdy byly další trestné činy spáchány, není možné očekávat přesvědčivé výsledky, jestliže nové důkazy jsou předloženy formou pracovních výkazů a cestovního deníku odvolávajícího se Johannese Wernera z 18. a 19. března spolu se záznamy jeho tachografu, neboť trestné činy mohly být spáchány během odpočinkových zastávek na oněch cestách nebo před či po nich, obzvláště když v pracovních výkazech předložených panem Wernerem jsou vynechané údaje. Svědci navržení k předvolání již byli vyslechnuti policií a byli také již konfrontováni s odvolávajícími se. Hlavním důvodem, proč bylo stíhání zastaveno, byla skutečnost, že s postupem času byly vzpomínky svědků čím dál nejistější. Avšak jestliže jejich vzpomínky byly natolik nedokonalé, že nemohly být považovány za postačující pro stanovení viny, nemohly v současném stavu řízení tvořit ani postačující základ k přiznání odškodnění.

Odvolávající se nepopřeli, že z policejního vyšetřování vyplynulo důvodné podezření, které se jich týkalo. Toto podezření nebylo následně vyvráceno, ale vzhledem k některým zůstávajícím pochybnostem nebylo jednoduše dostatečné k tomu, aby potvrdzovalo nález viny. Podmínky, které musí být splněny podle článku 2 § 1 písm. b) zákona o odškodnění v trestním řízení pro oprávněnost požadavku odškodnění, proto nebyly splněny a požadavky odvolávajících se musí být tudíž zamítnuty.“

Na jednání se nedostavil nikdo z Vrchního státního zastupitelství.

II. Příslušné domácí právo

A. Veřejné přelíčení

18. Článek 90 § 1 Spolkové ústavy stanoví:

„Jednání soudních senátů v občanských a trestních věcech probíhají ústní formou a jsou veřejná. Zákonem mohou být stanoveny výjimky.“

B. Odškodnění za soudní vyšetřovací vazbu

19. Příslušná ustanovení zákona 1969 zní:

„Článek 2.

§ 1 Právo na odškodnění je platné:

a) ...

b) tam, kde poškozená strana byla umístěna do vazby nebo vrácena do vazby domácím soudem pro podezření ze spáchání trestného činu, podléhajícího trestnímu stíhání v Rakousku ... a je následně zproštěna údajného trestného činu nebo jinak osvobozena od stíhání a podezření, že spáchala trestný čin, je vyvráceno nebo je stíhání vyloučeno z jiných důvodů, pokud tyto důvody existovaly v době zatčení;

...“

Článek 6

„§ 1 ...

§ 2 Soud, který zproští osobu viny či ji jinak osvobodí od stíhání ... (článek 2 § 1 písm. b/ nebo c/) musí rozhodnout z vlastního popudu či na žádost projednávané osoby nebo státního zastupitelství, zda podmínky

odškodnění podle článku 2 § 1 písm. b) nebo c), §§ 2 a 3 byly splněny nebo zda podle článku 3 existuje důvod k zamítnutí. ... Jestliže vyšetřující soudce rozhodne zastavit řízení, rozhoduje příslušné revizní oddělení.

§ 3 Před vydáním rozhodnutí soud vyslechne zadrženou nebo usvědčenou osobu a shromáždí důkazy nezbytné pro své rozhodnutí tam, kde tyto nebyly předloženy již v trestním řízení. ...

§ 4 Jakmile se rozsudek vydaný v trestním řízení stane konečným, rozhodnutí, které nemusí být vyhlášeno veřejně, musí být jako součást řízení stanoveného § 2 osobně předneseno zadržené či usvědčené osobě a rovněž státnímu zástupci. ...

§ 5 Zadržená či usvědčená osoba a státní zástupce se mohou odvolat proti tomuto rozhodnutí k soudu vyšší instance během dvou týdnů.

§ 6 Soud s pravomocí rozhodnout o takovém odvolání nařídí trestnímu soudu první instance zavést další vyšetřování, je-li to nezbytné pro rozhodnutí. Je-li soudem pověřeným rozhodnout soud první instance, vyšetřování bude provedeno vyšetřujícím soudcem.

§ 7 Jakmile se rozhodnutí stane konečným, je pro soudy v následujícím řízení závazné.“

20. Jestliže se soudy domnívají, že podmínky dané články 2 a 3 byly splněny, žadatel se musí obrátit na Vrchní finanční prokuraturu, aby jeho požadavek byl povolen. Jestliže není během šesti měsíců o jeho stížnosti vydáno rozhodnutí nebo jestliže byla zcela či částečně zamítnuta, stěžovatel může zahájit občanské řízení proti Rakouské republice (články 7 a 8 zákona).

21. Obecně platí, že nedojde k veřejnému jednání před revizním oddělením zemského soudu nebo u odvolacího soudu v odvolacím řízení proti rozhodnutí revizního oddělení. Tyto dva soudy vydají rozhodnutí po neveřejně poradě a po vyslechnutí zástupců státního zastupitelství, případně Vrchního státního zastupitelství (články 32 § 1 a 35 § 2 trestního řádu).

22. V příslušné době článek 35 § 2 trestního řádu stanovil:

„Státní zástupci se mohou dostavit na poradu soudu za podmínky, že se tato netýká rozhodnutí, které bude vyneseno při hlavním přelíčení nebo při zasedání věnovaném rozhodnutí o řádném odvolání či odvolání na právním podkladě: nejsou však oprávněni být přítomni při hlasování a přijímání rozhodnutí.“

Od 1. ledna 1994 tento článek zněl následujícím způsobem:

„Když státní zástupce u odvolacího soudu přednese vyjádření týkající se odvolání na právním podkladě či řádného odvolání proti rozsudku nebo každému jinému soudnímu rozhodnutí, odvolací soud musí o tomto vyjádření zpravit obviněného (osobu, které se odvolání týká) a oznámit mu, že je oprávněn se k tomuto vyjádření během určené lhůty, jež musí být přiměřená. Toto zpravení není nutné tam, kde státní zástupce pouze navrhne, bez argumentace, že odvolání by mělo být zamítnuto, či pouze navrhne, že by mělo být povoleno, nebo jestliže odvolací soud povolí odvolání obviněného.“

C. Přístup ke spisu v trestních případech

23. Článek 82 trestního řádu stanoví:

„Soudy mají volnost v rozhodování, zda straně či jejímu řádně ustavenému zástupci může být v případech výslovně neuvedených v trestním řádu dovoleno nahlédnout do dokumentů ve spisu nebo zda jim budou předány kopie za podmínky, že zainteresované osoby mohou přesvědčivě prokázat, že tyto kopie potřebují, aby byly schopny žádat odškodnění či podložit svou žádost o obnovu řízení nebo z nějakého jiného důvodu.“

D. Přístup veřejnosti k rozsudkům rakouských vrchní soudů

24. Praxí tajemníků rakouského Ústavního soudu a Správního soudu je, že rozsudky svých soudů na požádání zpřístupní. Soudy rovněž každoročně publikují výběr ze svých rozhodnutí. Od vydání doplňku k zákonu o Nejvyšším soudu z roku 1991 jsou rozsudky Nejvyššího soudu rovněž na požádání přístupné veřejnosti. Nejvyšší soud také každoročně publikuje výběr ze svých rozsudků.

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

25. Pan Werner se obrátil na Komisi 16. března 1993, ve stejné době jako pan a paní Hauserovi, spolužadatelé, kteří následně svou stížnost stáhli. Stěžoval si, opíraje se o článek 6 § 1 Úmluvy, že při rozhodování o jeho požadavku odškodnění za držení ve vazbě Zemský soud ve Vídni a Odvolací soud ve Vídni nevykonaly veřejné jednání a nevyhlásily rozsudek veřejně. Rovněž zdůraznil, že se mu nedostalo spravedlivého projednání u Odvolacího soudu ve Vídni, jelikož nemohl reagovat na návrhy vrchního státního zástupce nebo nechat předvést svědky. Konečně si stěžoval, opíraje se o článek 6 § 2 Úmluvy, že byla porušena zásada presumpce nevinny.

26. Ve dnech 2. září 1994 a 23. října 1995 Komise prohlásila stížnost (č. 21835/93) za přípustnou, pokud se týká stížností týkajících se neuskutečnění veřejného slyšení, nevyhlášení rozsudků Zemského soudu ve Vídni a Odvolacího soudu ve Vídni veřejně a neuskutečnění spravedlivého projednání u odvolacího soudu vzhledem k tomu, že žadateli nebylo umožněno reagovat na návrhy vrchního státního zástupce. Zbytek stížnosti prohlásila za nepřipustný.

Ve své zprávě z 3. září 1996 (článek 31) vyjádřila názor, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy vzhledem k neuskutečnění veřejného přelíčení (dvaceti pěti hlasy proti čtyřem), nevyhlášení rozsudků rakouských soudů veřejně (dvaceti sedmi hlasy proti dvěma) a neuskutečnění spravedlivého projednání Odvolacím soudem ve Vídni (dvaceti šesti hlasy proti třem).

KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU

27. Ve svém jednotném vyjádření k tomuto případu a k případu Szücs v. Rakousko (rozsudek z 24. listopadu 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997) Vláda žádala Soud:

...1. aby prohlásil tyto žádosti za nepřipustné podle článku 27 § 2 Úmluvy, neboť jsou zjevně neodůvodněné, protože nedošlo k porušení Úmluvy udaných žadateli, pokud by vůbec neměly být zamítnuty z důvodu nevyčerpání domácích opravných prostředků podle článku 27 § 3 Úmluvy;

nebo

2. aby rozhodl, že nedošlo k porušení Úmluvy v řízení podle zákona o odškodnění v trestním řízení."

28. Žadatel Soud žádal, aby tento shledal porušení jeho práv, chráněných článkem 6 § 1 Úmluvy, na:
...(a) veřejné projednání v řízení týkajícím se požadavku na odškodnění podle zákona o odškodnění v trestním řízení;

(b) veřejné vyhlášení rozhodnutí soudů, před které se tato žádost dostala k projednání;

(c) rovnost podmínek (spravedlivé projednání)."

Žadatel také žádal Soud, aby mu přiznal náklady a výdaje, které vynaložil, a rovněž spravedlivé zadostiučinění podle článku 50 Úmluvy.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

I. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy

29. Pan Werner zdůraznil, že se stal obětí porušení článku 6 § 1 Úmluvy, který stanoví:
„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně ... projednána ... soudem ... Rozsudek musí být vyhlášen veřejně ...“

Stěžoval si, že při rozhodování o jeho požadavku odškodnění za držení ve vazbě Zemský soud ve Vídni a Odvolací soud ve Vídni nevykonaly veřejné projednání ani nevyhlásily své rozsudky veřejně. Uvedl rovněž, že se mu nedostalo spravedlivého projednání u Odvolacího soudu ve Vídni, jelikož nebyl zpraven o vyjádřeních vrchního státního zástupce.

A. Předběžná námitka Vlády

30. Stejně jako před Komisí Vláda zdůraznila, že žadatel nevyčerpal všechny domácí opravné prostředky, pokud jde o jeho stížnost týkající se neuskutečnění veřejného projednání, jelikož o takové projednání výslovně nepožádal. Zřekl se takto práv, která v této souvislosti mohl uplatňovat.

31. Shodně s Komisí Soud shledal, že otázka, zda se žadatel eventuálně vzdal svého práva na veřejné projednání, a spor o skutkovou podstatu stížnosti podané v této souvislosti jsou vzájemně úzce svázány (viz rozsudek ve věci Pauger v. Rakousko ze dne 28. května 1997, Reports of Judgments and Decisions 1997). Proto se rozhodl připojit k předběžné námitce proti skutkové podstatě případu.

B. Skutková podstata stížnosti

1. Použitelnost článku 6 § 1

32. Podle žadatelova tvrzení se napadené řízení týkalo jeho občanských práv. Požadoval odškodnění za ekonomickou ztrátu vzniklou následkem jeho držení v soudní vyšetřovací vazbě a došlo zde k závažnému sporu o jeho právu na získání odškodnění. Jelikož druhá fáze řízení probíhala u občanských soudů, bylo by nepochopitelné rozhodnout, že článek 6 § 1 nebyl použitelný na předchozí, avšak zásadní fázi u trestních soudů. Konečně, rozhodnutí posledně jmenovaných soudů bylo přímo směrodatné pro uplatnění jeho práva na odškodnění.

33. Vláda oproti tomu shledala, že projednávaná řízení nespádala do pole působnosti článku 6 na základě toho, že v případě Masson a Van Zon v. Nizozemí (rozsudek ze dne 27. října 1995, Série A č. 327-A) žadatel neměl „právo“ podle vnitrostátních zákonů. Podle zákona o odškodnění v trestním řízení pouhé zproštění viny někoho, kdo byl držen ve vazbě, nebo zastavení řízení proti němu neznamenal, že dotyčná osoba má automaticky právo na odškodnění. Toto právo existovalo pouze tam, kde bylo vyvráceno jakékoliv podezření. To je otázka, kterou příslušné soudy rozhodují v rámci svého uvážení, tudíž nemohlo být řečeno, že takové „právo“ existovalo. Dále, rozhodnutí trestních soudů nebylo přímo směrodatné pro uplatnění projednávaného práva, jelikož poškozená osoba následně musela předložit svou žádost o odškodnění občanským soudům.

34. Soud zopakoval, že článek 6 § 1 platí pro spory o právech, o nichž lze říci, alespoň na pravděpodobném základě, že jsou uznána vnitrostátními zákony. Spor musí být skutečný a závažný; nemá se týkat pouze skutečné existence práva, ale také jeho rozsahu a způsobu jeho uplatnění. Výsledek řízení musí být přímo směrodatný pro uplatnění projednávaného práva, přičemž pouhé nejasné souvislosti či vzdálené následky nejsou dostačující pro použití článku 6 § 1 (viz, mimo jiné, rozsudky ve výše citované věci Masson a Van Zon, s. 17, § 44 a ve věci Georgiadis v. Řecko ze dne 29. května 1997, Reports 1997).

35. Soud poznamenal, že v projednávaném případě článek 2 § 1 písm. b) zákona 1969 (viz výše uvedený odst. 19) stanoví, že osoba, která byla zproštěna viny či jinak osvobozena od stíhání po držení ve vazbě, má právo na odškodnění, jestliže „podezření, že spáchala trestný čin, bylo vyvráceno“.

V případě Masson a Van Zon v. Nizozemí bylo přiznání takového odškodnění zcela ponecháno na úvaze soudu, i když byly splněny zákonem stanovené podmínky (viz výše citovaný rozsudek, s. 19, § 51), a to vedlo Soud k rozhodnutí, že podle vnitrostátních zákonů zde neexistovalo žádné právo. V současném případě oproti tomu žadatel měl právo na odškodnění za jeho držení v soudní vyšetřovací vazbě za předpokladu, že byly splněny požadavky stanovené zákonem. Tento případ se tudíž více podobá případu Georgiadis v. Řecko, ve kterém podobné ustanovení řeckého trestního řádu stanovilo právo na odškodnění osobě, která byla zproštěna viny poté, co byla držena ve vazbě (viz výše citovaný rozsudek, § 32).

Stejně jako Komise Soud proto shledává, že „právo“ zde existovalo.

36. Pan Werner rovněž zdůraznil, že měl právo na odškodnění podle zákona 1969, jelikož původní podezření týkající se ho bylo vyvráceno, ačkoliv příslušné trestní soudy rozhodly, že tento požadavek nebyl uspokojen. Proto zde existoval spor o právo v rámci znění článku 6 § 1.

37. Soud zaznamenal, že článek 6 § 7 zákona 1969 stanoví: „Jakmile se rozhodnutí (o přiznání odškodnění) stane konečným, je pro soudy v následujícím řízení závazné“ (viz výše uvedený odst. 19). Nehledě na skutečnost, že se další fáze řízení mohou ukázat nezbytnými (viz výše uvedený odstavce 20), výsledek řízení u příslušných trestních soudů byl proto přímo směrodatný pro uplatnění žadatelova práva na odškodnění.

38. Pokud se týká otázky, zda právo bylo „občanské“, Soud zopakoval, že pojetí „občanských práv a povinností“ nemá být vykládáno pouze odvoláním na vnitrostátní zákony příslušného státu a že článek 6 § 1 platí bez ohledu na status stran, ale s ohledem na povahu legislativy, které podléhá rozhodování sporu, a povahy instituce, která je v této záležitosti pověřena pravomocí (viz výše citovaný rozsudek ve věci Georgiadis, § 34). Aby právo bylo občanské, stačí, aby skutková podstata žaloby byla majetková a řízení bylo založeno na údajném porušení práv, která jsou rovněž majetkovými právy (viz rozsudek ve věci Editions Péricope v. Francie ze dne 26. března 1992, Série A č. 234–B, s. 66, § 40).

39. Ve věci Georgiadis Soud rozhodl, že právo na odškodnění po zproštění viny osoby, která byla držena ve vazbě, bylo občanským právem (viz výše uvedený rozsudek, § 35). Nevídí důvod k tomu, aby se od tohoto hodnocení odklonil v projednávaném případě, v němž se žadatelovo právo na odškodnění týkalo odškodnění vyžadovaného za držení ve vazbě poté, co řízení bylo zastaveno vyšetřujícím soudcem (viz výše uvedený odst. 10).

40. Proto Soud stejně jako Komise došel k závěru, že článek 6 § 1 je v projednávaném řízení použitelný.

2. Shoda s článkem 6 § 1

(a) Neuskutečnění veřejného pojednání či veřejného vyhlášení rozsudků

(i) Rakouská výhrada týkající se článku 6 § 1

41. Na jednání před Soudem Vláda tvrdila, že Soud nemohl zvažovat stížnosti založené na skutečnosti, že se nerealizovalo veřejné pojednání a veřejné vyhlášení rozsudků v řízení o odškodnění v souvislosti s trestním případem, jelikož tato řízení spadala pod rámeček rakouské výhrady týkající se článku 6 Úmluvy, jež zní:

„Ustanovení článku 6 Úmluvy budou aplikována tak, aby nevznikla újma zásadám, kterými se řídí veřejná soudní jednání a které jsou stanoveny článkem 90 Spolkového ústavního zákona z roku 1929.“

42. Soud zaznamenal, že Vláda neuvedla hledisko této výhrady ve svém vyjádření podaném Soudu. Proto shledal, že musí aplikovat ust. 50 § 1 Jednacího řádu B, které stanoví:

„Strana přející si znést předběžnou námitku musí vydat prohlášení vyjadřující námitku a uvádějící důvody k ní ne později ... než do vypršení časového limitu, daného ust. 39 § 1 pro podání jejího prvního vyjádření.“

Vláda proto ztratila právo na vznesení otázky, zda stížnosti (viz výše uvedený odst. 41) podléhají příslušné výhradě, a pro Soud není nutné, aby toto posuzoval z vlastní iniciativy.

(ii) Neuskutečnění veřejného pojednání

43. Žadatel zdůraznil, že se mu mělo dostat veřejného pojednání u trestních soudů, ke kterým se dostal jeho požadavek odškodnění, jelikož tyto soudy musely nejen vyjasnit právní problémy, ale také prokázat skutkovou podstatu. Skutečnost, že za tímto účelem nepodal žádnou žádost, nemůže být považována za jeho ustoupení od práva na veřejné pojednání s ohledem na to, že příslušná ustanovení rakouské legislativy neobsahovala žádné ustanovení týkající se takového pojednání.

44. Vláda oproti tomu měla za to, že pan Werner se jednoznačně vzdal svého práva na veřejné pojednání tím, že o ně nepožádal, a odkazovala na případ *Håkansson a Sturesson v. Švédsko* (viz rozsudek ze dne 21. února 1990, Série A č. 171). Přelíčení v řízení týkajícím se požadavku odškodnění nebylo rakouským právem nijak vyloučeno, zdůrazňovala, a bylo dokonce pravidlem tam, kde rozhodnutí bylo přijímáno právě po veřejně vyhlášeném rozhodnutí o obvinění z trestného činu. Vláda pak v alternativě namítala, že v projednávaném případě nebylo přelíčení nezbytné, jelikož řízení se týkalo pouze vyjasnění právní otázky, skutková podstata byla již stanovena v hlavním trestním řízení; nebylo ani v zájmu žadatele takové přelíčení uskutečnit, neboť řízení se týkalo osobních záležitostí souvisejících s tím, zda podezření bylo vyvráceno.

45. Soud zopakoval, že uskutečnění veřejného soudního přelíčení stanoví základní zásada zakotvená v odstavci 1 článku 6. Tato veřejná forma chrání stranu ve sporu proti výkonu spravedlnosti bez kontroly veřejnosti; je rovněž jedním z prostředků, kterými může být zajišťována důvěra v soudy. Provádění výkonu spravedlnosti otevřeně a veřejně přispívá k dosažení cíle článku 6 § 1, jmenovitě spravedlivého pojednání soudem, jehož zajištění je jednou ze základních zásad každé demokratické společnosti v rámci znění Úmluvy (viz například rozsudek ve věci *Diennet v. Francie* ze dne 26. září 1995, Série A č. 325-A, s. 14–15, § 33).

46. V tomto případě Zemský soud ve Vídni ani Odvolací soud ve Vídni neuskutečnily veřejné přelíčení ve věci žadatelova požadavku odškodnění (viz výše uvedené odst. 14 a 17). Žadatel byl v zásadě oprávněn, aby se mu dostalo veřejného pojednání, jelikož zde neplatila žádná z výjimek uvedených v druhé větě článku 6 § 1 (viz výše citovaný rozsudek ve věci *Håkansson a Sturesson*, s. 20, § 64).

47. Pravdou je, že pan Werner výslovně nepožádal o konání veřejného přelíčení, a Soud musí zvážit, zda se tímto vzdal svého práva na něj.

48. Ti, kteří byli přítomni u Soudu, nesohlasili, pokud se týká zákonných ustanovení použitelných v tomto případě. V této souvislosti tvrzení Vlády, že veřejné přelíčení v řízení o přiznání odškodnění bylo pravidlem, nemůže být přesně tak použito v projednávaném případě, protože v souvislosti s trestním obviněním neproběhlo žádné přelíčení, jelikož řízení bylo zastaveno vyšetřujícím soudcem (viz výše uvedený odst. 10). I kdyby příslušná ustanovení výslovně nevylučovala konání veřejného přelíčení, jako tomu bylo v případě *Diennet* (viz výše citovaný rozsudek, s. 15, § 34), Soud shodně s Komisí považuje za zavedený postup, že v praxi se podle článku 6 § 2 zákona 1969 (viz výše uvedený odst. 19) nikdy veřejné přelíčení v takovém řízení nekoná, pokud trestní řízení bylo vyšetřujícím soudcem zastaveno. To jasně vyplývá jak z povahy tohoto zákona, tak z jeho rozboru odborníky v oblasti práva.

Z tohoto důvodu nemohl být žadatel viněn z toho, že nepodal žádost, která neměla naději na úspěch. V tomto bodě se projednávaný případ zásadně liší od případů *Håkansson a Sturesson v. Švédsko* (viz výše citovaný rozsudek, s. 20–21, § 67), *Schuler–Zraggen v. Švýcarsko* (viz rozsudek ze dne 24. června 1993, Série A č. 263, s. 19–20, § 58), *Zumtobel v. Rakousko* (viz rozsudek z 21. září 1993, Série A č. 268-A, s. 14, § 34) a *Pauger v. Rakousko* (viz rozsudek z 28. května 1997, Reports 1997), ve kterých příslušný zákon výslovně obsahoval ustanovení pro možnost veřejného přelíčení za určitých podmínek.

49. Pokud se týká potřeby takového přelíčení, Soud shodně s Komisí shledal, že problém trestní odpovědnosti je zcela odlišný od problému odškodnění za držení ve vazbě, tudíž řízení o přiznání odškodnění nemůže

být považováno za „odvolací fázi“ hlavního řízení u trestních soudů, během které byla nařízena soudní vyšetřovací vazba. Rovněž zaznamenal, že během trestního řízení také neproběhlo veřejné přelíčení.

50. Konečně tvrzení Vlády týkající se potřeby ochrany žadatelova soukromého života je nepřesvědčivé. Jak Vláda sama zdůraznila, tam, kde je osoba v trestním řízení soudem osvobozena od stíhání, soud vždy vykoná přelíčení a neodkladně poté veřejně vyhlásí rozhodnutí o přiznání odškodnění za podstoupenou vazbu. Ačkoliv přijal, že se jedná o odlišnou záležitost, jestliže jako v projednávaném případě bylo řízení zastaveno vyšetřujícím soudcem, před nímž řízení neprobíhá veřejně. Soud se přesto nedomnívá, že ochrana soukromého života projednávané osoby musí převažovat nad zásadou stanovenou článkem 6 § 1 Úmluvy, že řízení musí být veřejná.

51. Na základě toho Soud zamítl předběžnou námitku Vlády a rozhodl, že skutková podstata zakládala porušení článku 6 § 1 vzhledem k neuskutečnění veřejného projednání ve stěžovaném řízení.

(iii) Nevyhlášení rozsudku veřejně

52. Žadatel udal, že v rozporu s článkem 6 § 1 Zemský soud ve Vídni ani Odvolací soud ve Vídni nevyhlásily rozsudek veřejně.

53. Podle vyjádření Vlády tento požadavek byl v současném případě splněn, neboť podle článku 82 trestního řádu (viz výše uvedený odst. 23) třetí strany měly přístup ke spisu a mohly získat kopie, pokud prokázaly legitimní zájem. Navíc omezená pravomoc soudů, které měly za úkol rozhodnout pouze o tom, zda podezření týkající se žadatele bylo vyvráceno, ospravedlňovala nevyhlášení rozhodnutí veřejně, stejně jako v případě Pretto a další v. Itálie (viz rozsudek ze dne 29. června 1983, Série A č. 71). Konečně neveřejné jednání bylo rovněž oprávněné v zájmu žadatele, jelikož bylo pravděpodobné, že projednávaná rozhodnutí budou obsahovat prohlášení, že podezření týkající se ho dále trvá, což by porušovalo princip presumpce nevinny.

54. Soud zopakoval, že zásady, jimiž se řídí konání veřejných přelíčení (viz výše uvedený odst. 45), platí rovněž pro veřejné vyhlášení rozsudků (viz například výše citovaný rozsudek ve věci Pretto a další, s. 11, § 21) a mají stejný účel, jmenovitě spravedlivé projednání, jehož zajištění je jednou ze základních zásad v každé demokratické společnosti v rámci znění Úmluvy.

55. Soud měl několik příležitostí vydat rozhodnutí o požadavku článku 6 § 1, že rozsudky musí být vyhlášeny veřejně, rozhoduje, že „v každém případě musí být forma zveřejnění ‚rozsudku‘ podle vnitrostátních zákonů příslušného státu zvolena vzhledem k zvláštní povaze projednávaného řízení a s odkazem na předmět a účel článku 6 § 1“ (viz výše citovaný rozsudek ve věci Pretto a další, s. 12, § 26 in fine). Takto v onom případě (viz s. 13, § 27 rozsudku) rozhodl s ohledem na omezenou pravomoc kasačního soudu, že založení rozsudku do archivu soudu, čímž se plné znění rozsudku stalo přístupným každé osobě, dostatečně splňovalo zmíněný požadavek. Ve věci Axen v. Německo (viz rozsudek ze dne 29. června 1982, Série A č. 72, s. 14, § 32) rozhodl, že veřejné vyhlášení rozhodnutí vrchního soudu nebylo nutné, protože rozsudky soudů nižší instance veřejně vyhlášeny byly. Konečně ve věci Sutter v. Švýcarsko (viz rozsudek ze dne 22. února 1984, Série A č. 74, s. 14–15, § 34) rozhodl, že veřejné vyhlášení rozhodnutí vojenského kasačního soudu nebylo nutné, jelikož přístup veřejnosti k tomuto rozhodnutí byl zajištěn jiným způsobem, jmenovitě možností vyžádat si kopii rozsudku v archivu soudu a jeho následnou publikaci v úřední sbírce ustálené judikatury.

56. V projednávaném případě byla v souladu s článkem 6 § 4 zákona o odškodnění v trestním řízení (viz výše uvedený odst. 19) rozhodnutí Zemského soudu ve Vídni a Odvolacího soudu ve Vídni sdělena žadateli a nebyla vyhlášena při veřejném zasedání.

57. Je pravda, jak zdůraznila Vláda, že třetí strana může podle článku 82 trestního řádu (viz výše uvedený odst. 23) získat povolení nahlédnout do spisů a získat kopie rozsudků v nich zanesených, jestliže prokáže legitimní

zájem. Takové povolení je však vydáno pouze z rozhodnutí příslušných soudů, tudíž rozsudky v plném znění nejsou všem osobám dostupné.

58. V Rakousku možnost získání plného znění rozsudků z archivu soudu existuje ve skutečnosti pouze tehdy, pokud se týká rozsudků Nejvyššího soudu, Správního soudu a Ústavního soudu (viz výše uvedený odst. 24), a nikoliv, pokud se týká rozsudků a rozhodnutí odvolacích soudů a soudů první instance.

59. Tvrzení Vlády týkající se zdůraznění presumpce žadatelovy nevinny nemůže uspět. Zprvce Soud shodně s Komisí nevidí důvod, proč by pro příslušné soudy mělo být během řízení zahájených podle zákona 1969 nezbytně činit prohlášení, která by porušovala princip presumpce nevinny stanovený článkem 6 § 2. Zadruhé pro projednávání osobu může být důležité, aby skutečnost, že podezření týkající se jí bylo vyvráceno, byla sdělena veřejnosti.

60. Z toho důvodu a z hlediska skutečnosti, že žádné soudní rozhodnutí nebylo veřejně vyhlášeno a že zveřejnění nebylo dostatečně zajištěno jinými prostředky, Soud shodně s Komisí došel k závěru, že v tomto ohledu došlo k porušení článku 6 § 1.

(b) Spravedlivé projednání soudem

61. Žadatel zdůraznil, že v rozporu s požadavkem „rovnosti podmínek“ nebyl zpraven o vyjádření vrchního státního zástupce v řízení u Odvolacího soudu ve Vídni.

62. Podle vyjádření Vlády byla zásada rovnosti podmínek v projednávaném případě respektována, jelikož žádný z členů Vrchního státního zastupitelství se k poradě nedostavil. Navíc mezi občanskými případy jako tento a trestními případy je rozdíl, pokud se týká praktického uplatnění této zásady. V občanském případě musí jedna ze stran mít poslední slovo a v tomto případě to byl vrchní státní zástupce, jednající jako zástupce obžalovaného, to znamená státu. Jeho vyjádření rovněž neobsahovala nic nového.

63. Soud zvážil stížnost s ohledem na odstavec 1 článku 6 jako celek, jelikož zásada rovnosti podmínek je pouze jedním rysem širšího pojetí spravedlivého projednání soudem, jež zahrnuje také základní právo na to, že řízení by měla být adversární (viz rozsudek ve věci *Mateos v. Španělsko* ze dne 23. června 1993, Série A č. 262, s. 25, § 63). Dále zásada rovnosti sil ve smyslu „spravedlivé rovnováhy“ mezi stranami vyžaduje, aby se každé ze stran dostalo dostatečné příležitosti předložit svůj případ za podmínek, které jí nestaví do podstatné nevýhody *vis-à-vis* jejímu protivníkovi (viz, mimo jiné, rozsudky ve věcech *Dombo Beheer B. V. v. Nizozemí* ze dne 27. října 1993, Série A č. 274, s. 19, § 33 a *Ankerl v. Švýcarsko* ze dne 23. října 1996, Reports 1996-V, s. 1567-68, § 38).

64. V projednávaném případě se žadatel odvolal k Odvolacímu soudu ve Vídni za účelem získání odškodnění za držení ve vazbě (viz výše uvedený odst. 15). V tomto řízení nebyl zpraven o vyjádření předloženém odvolacímu soudu vrchním státním zástupcem, který zastupoval obžalovaného (stát), a neměl tudíž možnost se k němu vyjádřit.

65. Právo na adversární řízení znamená, že každé ze stran se musí dostat příležitosti obeznámit se s vyjádřeními a důkazy předloženými druhou stranou a vyjádřit se k nim (viz výše citovaný rozsudek případu *Mateos*, s. 25, § 63).

66. V této souvislosti má pouze malý význam, že případ byl občanský, jelikož z precedenčního práva jasně vyplývá (viz, mimo jiné, rozsudky ve věcech *Lobo Machado v. Portugalsko*¹⁾ a *Vermeulen v. Belgie* ze dne

¹⁾Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strاسبourgu – přílohový sešit VIII/96, Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 15764/89, str. 2.

20. února 1996, Reports 1996–I, s. 206, § 31, s. 234, § 33, v uvedeném pořadí, a Nideröst–Huber v. Švýcarsko⁴⁾ z 18. února 1997, Reports 1997), že požadavky vyplývající z práva na adversární řízení jsou v zásadě stejné v občanských i trestních případech.

67. V projednávaném případě zásada rovnosti podmínek vyžadovala, aby pan Werner byl zpraven o vyjádření vrchního státního zástupce a aby měl příležitost se k němu vyjádřit. Jelikož se tak nestalo, žadatel se nacházel v podstatné nevýhodě vis-à-vis svému protivníkovi.

68. Soud rovněž zaznamenal, že, jak Vláda uvedla ve svém vyjádření, článek 35 § 2 trestního řádu (viz výše uvedený odst. 22) nyní stanoví, že odvolací soud musí automaticky sdělit straně protivníka každé vyjádření učiněné státním zastupitelstvím o odvolání proti rozhodnutím zemského soudu.

69. S přihlédnutím ke všem uvedeným faktorům Soud došel ve shodě s Komisí k závěru, že došlo k porušení článku 6 § 1 vzhledem k tomu, že odvolací soud nezpravil žadatele o vyjádření vrchního státního zástupce.

II. Aplikace článku 50 Úmluvy

70. Článek 50 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že rozhodnutí nebo opatření soudního nebo každého jiného orgánu Vysoké smluvní strany je zcela nebo částečně v rozporu se závazky vyplývajícími z této Úmluvy, a jestliže vnitrostátní právo této strany umožňuje jen částečné odstranění důsledků takového rozhodnutí nebo opatření, rozhodnutí Soudu přiznává v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.

A. Peněžní újma

71. Pan Werner požadoval 18 000 rakouských šilinků (ATS) za peněžní újmu způsobenou mu ztrátou výdělků v době jeho držení ve vazbě.

72. Stejně jako Komise a Vláda i Soud zaznamenal, že mezi stěžovanými porušeními a údajnou peněžní újmu neexistovala žádná příčinná souvislost; není možné spekulovat o tom, jaký by býval výsledek řízení, kdyby byly splněny požadavky článku 6 § 1.

B. Náklady a výdaje

73. Žadatel rovněž požadoval 268 699 ATS za náklady a výdaje spojené s řízením u národních soudů, 251 501 ATS vynaložených v souvislosti s trestním řízením a 17 198 ATS v souvislosti s řízením týkajícím se požadavku odškodnění za držení ve vazbě. Dále požadoval 162 295 ATS v souvislosti s řízením u institucí Úmluvy.

74. Vláda shledala částky nepřiměřenými. Pokud se týká národních řízení, byla názoru, že pouze odvolání se k Odvolacímu soudu ve Vídni, jehož náklady činily 8 501,40 ATS, se dalo označit jako bránění či usilování o nápravu porušení Úmluvy. Pokud se týká řízení ve Strasbourgu, s přihlédnutím ke stížnostem prohlášeným Komisí za přípustné považovala za přiměřenou částku 100 000 ATS.

75. Delegát Komise se přikláněl k nahrazení nákladů a výdajů vynaložených u institucí Úmluvy.

⁴⁾Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit X/97, Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 18990/91, str. 9.

76. Soud zopakoval, že podle jeho precedenčního práva musí poškozená strana k tomu, aby byla oprávněna k přiznání náhrady za náklady a výdaje, tyto vynaložit za účelem usilování o předcházení či nápravu porušení, dosáhnout konstatování této skutečnosti Komisí a později Soudem, a tím získat náhradu. Musí být rovněž prokázáno, že náklady a výdaje byly skutečně a nezbytně vynaloženy a že jejich výše je přiměřená (viz, mimo jiné, výše citovaný rozsudek ve věci Nideröst–Huber).

77. Jak zdůraznila Vláda, pouze náklady související s řízením u Odvolacího soudu ve Vídni byly vynaloženy za účelem usilování o nápravu porušení týkajících se neuskutečnění veřejného přelíčení a toho, že Odvolací soud ve Vídni nevyhlásil rozsudek veřejně. Soud proto v tomto bodě přiznává částku 8 501,40 ATS.

Pokud se týká nákladů spojených s vystupováním pana Wenera ve Strasbourgu, Soud, prováděje svá hodnocení na základě spravedlnosti a s odkazem na příslušná kritéria, rozhodl přiznat částku 120 000 ATS.

C. Úrok z prodlení

78. Podle informace dostupné Soudu činí zákonná úroková míra užívaná v Rakousku ke dni vynesení tohoto rozsudku 4 % ročně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. připojuje jednomyslně ke skutkovým zjištěním předběžnou námitku Vlády a zamítá ji jednomyslně po zvážení skutkové podstaty;

2. rozhoduje jednomyslně, že článek 6 § 1 Úmluvy je pro projednávání řízení použitelný;

3. rozhoduje jednomyslně, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy vzhledem k neuskutečnění veřejného projednání soudem v těchto řízeních:

4. rozhoduje jednomyslně, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy vzhledem k tomu, že rozsudky v těchto řízeních nebyly vyhlášeny veřejně;

5. rozhoduje osmi hlasy proti jednomu, že došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy vzhledem k tomu, že žadatel nebyl Odvolacím soudem ve Vídni zpraven o vyjádření vrchního státního zástupce;

6. rozhoduje jednomyslně

(a) že žalovaný stát zaplatí žadateli během tříměsíční lhůty 128 501 (sto dvacet osm tisíc pět set jedna) rakouských šilinků a 40 (čtyřicet) grošů v souvislosti s náklady a výdaji;

(b) že prostý úrok s roční mírou 4 % z této částky bude splatný od uplynutí výše uvedených tří měsíců až do vyrovnání;

7. zamítá jednomyslně zbytek požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 24. listopadu 1997.

Herbert PETZOLD
tajemník

Feyyaz GÖLCÜKLÜ
soudce
v zastoupení předsedy

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA
1. července 1997
VĚC ROLF GUSTAFSON
(Rozsudek ve věci Rolf Gustafson versus Švédsko)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 43 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a příslušnými ustanoveními Jednacího řádu B jako Senát, který tvořili následující soudci: R. Ryssdal, předseda, F. Matscher, B. Walsh, C. Russo, J. De Meyer, E. Palmová, J. M. Morenilla, B. Repik, P. Jambrek a dále H. Petzold, tajemník Soudu, a P. J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po neveřejné poradě, která se konala ve dnech 21. února a 27. května 1997, posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl Soudu předán 18. prosince 1995 žadatelem panem Rolfem Gustafsonem, švédským občanem, v tříměsíční lhůtě stanovené článkem 32 § 1 a článkem 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti (č. 23196/94) proti vládě Švédska, předložené žadatelem Evropské komisi pro lidská práva (dále jen „Komise“) podle článku 25 dne 5. listopadu 1993.

Žadatelova žádost, která předcházela projednání případu u Soudu, odkazovala na článek 48 Úmluvy ve znění doplněném, pokud se týká Švédska, Protokolem č. 9. Předmětem žádosti bylo získání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků příslušného státu podle článku 6 § 1 Úmluvy.

2. Dne 29. března 1996 cenzurní porota Soudu rozhodla neodmítnout projednání případu a předložit jej Soudu (článek 48 § 2 Úmluvy).

3. V odpovědi na dotaz učiněný v souladu s ust. 35 § 3 (d) Jednacího řádu B žadatel ustanovil advokáta, který jej bude zastupovat (ust. 31).

4. Do ustaveného Senátu byla z moci úřední jmenována paní E. Palmová, zvolená soudkyně švédské národnosti (článek 43 Úmluvy), a pan R. Ryssdal, předseda Soudu (ust. 21 § 4 Jednacího řádu B). Dne 27. dubna 1996 předseda v přítomnosti tajemníka vylosoval dalších sedm členů, a to pány F. Matschera, B. Walshe, C. Russoa, J. De Meyera, J. M. Morenilla, B. Repika a P. Jambreka (článek 43 in fine Úmluvy a ust. 21 § 5).

5. Pan Ryssdal z titulu předsedy Senátu (ust. 21 § 6) prostřednictvím tajemníka konzultoval se zástupcem Vlády, právním zástupcem žadatele a delegátem Komise postup soudního řízení (ust. 39 § 1 a 40). V souladu s následně vydaným nařízením obdržel tajemník vyjádření žadatele 25. října 1996 a vyjádření Vlády 6. listopadu 1996.

6. Ve dnech 15. ledna a 3. února 1997 Komise vydala několik dokumentů ze spisu o řízení před ní, jak si vyžádal tajemník na základě pokynů předsedy.

7. Dne 20. ledna 1997 Senát s ohledem na názory vyjádřené žadatelem, zástupcem Vlády a delegátem Komise rozhodl nevyžadovat v tomto případě přelíčení, když se ujistil, že podmínky pro toto odchýlení se od běžného postupu byly splněny (ust. 27 a 40). Ve dnech 22. a 30. ledna 1997 tajemník obdržel od žadatele a Vlády doplňková sdělení. Dne 3. února 1997 delegát informoval tajemníka, že si k nim nepřeje předložit písemná vyjádření.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

I. Okolností případu

8. Žadatel je švédským občanem se stálým bydlištěm ve Stockholmu. Od roku 1973 strávil celkem osm let ve vězení za spáchání závažných trestných činů hospodářské povahy. Nedávno, v říjnu 1996, byl odsouzen k trestu odnětí svobody na jeden rok za závažný trestný čin padělání.

9. Žadatel tvrdí, že při dvou příležitostech, v dubnu–červnu a červnu–červenci 1991, se stal obětí únosu a vydírání spáchaného třemi osobami. Podle žadatele jeden z údajných pachatelů, jistý pan L., chtěl zaplatit za svou roli, kterou hrál při spáchání určitých hospodářských zločinů.

10. Dne 25. března 1993 státní prokurátor obvinil L. v jednom bodě obžaloby z únosu 17. dubna 1991, v jednom bodě z hrubého vydírání spáchaného mezi 17. dubnem 1991 a červnem 1991 a v dalším bodě obžaloby z únosu a hrubého vydírání spáchaného mezi 27. červnem a 3. červencem 1991. Proti zbývajícím dvěma osobám, z nichž jedna byla žadatelem označena jako jistý pan P., nebylo zavedeno žádné řízení (viz níže uvedený odst. 17).

A. Řízení u Okresního soudu ve Stockholmu

11. V trestním řízení zavedeném proti L. u Okresního soudu ve Stockholmu žadatel v souladu s ustanoveními kapitoly 22 občanského soudního řádu (viz níže uvedený odst. 20) žádal soud, aby nařídil panu L. zaplatit mu částku 169 350 švédských korun (SEK) jako úhradu za následující položky:

- (a) 9350 SEK za věcnou škodu na jeho ošacení;
- (b) 10 000 SEK za morální újmu způsobenou zraněním hlavy;
- (c) 50 000 SEK za útrapy způsobené zraněním oka;
- (d) 100 000 SEK za morální újmy způsobené duševními útrapami při dvou údajných únosech (viz výše uvedený odst. 9).

Žadatel si vyhradil právo přednést další požadavky v souvislosti s každou takovou újmou, kterou by mohl v budoucnu trpět.

B. Žadatelův požadavek na náhradu u Výboru pro odškodnění obětí trestných činů

12. Dne 15. dubna 1993 se žadatel ve věci získání náhrady obrátil na Výbor pro odškodnění obětí trestných činů (dále jen „Výbor“) v souladu se zákonem o náhradě škody za trestné činy z roku 1978 (dále jen „zákon 1978“; viz níže uvedené odst. 20–29). Ve své žádosti prohlásil, že v řízení proti L. usiloval o náhradu za osobní zranění ve výši 160 000 SEK a že si vyhradil právo přednést další požadavky v souvislosti s budoucí újmou. S ohledem na pravidla pro stanovení požadavků náhrady předložil v této fázi Výboru požadavek na náhradu ve výši 160 000 SEK vyplývající z výše uvedených položek. Rovněž přiložil kopii obžaloby L.

C. Rozhodnutí Okresního soudu ve Stockholmu

13. Dne 28. dubna 1993 Okresní soud ve Stockholmu uznal L. vinným, odsoudil ho k trestu odnětí svobody na šest let a nařídil mu zaplatit žadateli 144 350 SEK za způsobenou újmu. Okresní soud shledal, inter alia, že celkově vzato žadatel nemohl být považován na příliš důvěryhodnou osobu vzhledem ke skutečnosti, že byl uznán vinným z několika trestných činů hospodářské povahy (viz výše uvedený odst. 8). Prohlásil však, že tato skutečnost sama o sobě neznamenalala, že jeho prohlášení týkající se únosu a vydírání byla nepravdivá, a shledal důkazy dostatečnými, aby byla částečně prokázána oprávněnost soudního stíhání L.

D. Rozhodnutí Odvolacího soudu ve Svea

14. Dne 2. července 1993 Odvolací soud ve Svea zrušil rozhodnutí okresního soudu na základě toho, že obvinění proti L. nebyla dokázána, zprostil L. viny a zamítl žadatelův požadavek na odškodnění. Odvolací soud shledal, že žadatel s ohledem na jeho trestní minulost nemohl být považován za důvěryhodnou osobu. Dále prohlásil, že na informacích, které poskytl o událostech, z nichž vycházela obvinění proti L., nemohlo být při nedostatku pádných podpůrných důkazů založeno uznání L. vinným, ačkoliv žadatelovo svědectví bylo podpořeno jinými osobami, se kterými o incidentech mluvil.

Žadatel neusiloval o povolení odvolat se proti tomuto rozhodnutí k Nejvyššímu soudu.

E. Prošetření žadatelova požadavku Výborem

15. Dne 12. srpna 1993 žadatel, opíraje se o svou žádost o odškodnění z 15. dubna 1993 (viz výše uvedený odst. 12), požádal Výbor, aby pokračoval v prošetřování jeho požadavku, prohlašuje, že neměl žádné pojištění, které by projednávané újmy uhradilo. Výboru předložil kopie rozsudků okresního soudu a odvolacího soudu.

16. Dne 26. srpna 1993 Výbor zamítl žadatelův požadavek o odškodnění, prohlašuje následující:

„Podmínkou pro přiznání odškodnění je, že újma byla skutečně způsobena trestným činem. Výbor ... nemůže považovat za prokázané, že žadatel újmu utrpěl následkem trestného činu. Proto mu nemůže být přiznáno odškodnění za újmu způsobenou trestným činem.“

F. Nové projednání požadavku Výborem

17. Dne 11. listopadu žadatel požádal Výbor, aby své rozhodnutí znovu projednal. Namítal, že z rozsudků okresního soudu a odvolacího soudu bylo jasné, že se stal obětí trestného činu a utrpěl újmu, za kterou požadoval odškodnění. Poznal dvě ze tří osob, které se údajně podílely na spáchání zmíněných trestných činů; skutečnost, že odvolací soud neshledal vinu jediného obžalovaného, pana L., za prokázanou, nebyla důvodem k pochybnostem o tom, že žadatel byl obětí zločinu.

Na podporu své žádosti o nové projednání rozhodnutí žadatel předložil kopii zprávy o vyšetřování týkajícího se údajných únosů a vydírání včetně lékařské zprávy vydané 25. února 1993 Dr. Lennartem Berglinem, zástupcem vedoucího lékaře. Podle této zprávy žadatel 4. července 1991 vyhledal lékařskou pohotovost kvůli ošetření svého pravého oka, do něhož, jak prohlásil, byl udeřen. Dne 5. července 1991 byl operován Dr. Berglinem a hospitalizován byl až do 15. července 1991. Dne 26. února 1992 podstoupil další operaci. Dr. Berglin ve své zprávě dospěl k závěru, že zranění žadatelova oka mohlo být způsobeno úderem.

Žadatel rovněž předložil přepis výpovědi učiněné kriminálním inspektorem S. při ústním jednání u okresního soudu v trestním řízení proti L. S. byl hlavním vyšetřujícím ve věci hospodářských trestných činů, za které byl žadatel dříve odsouzen. Vyslýchal žadatele i L. při několika příležitostech. S. sdělil okresnímu soudu, inter alia:

„Byl jsem, pravděpodobně 4. července 1991, informován o údajném únosu žadatele. Jeden kolega ... mi zatelefonoval a sdělil mi, že byl informován o tom, že žadatel byl unesen ... , že únos byl proveden L. s pomocí dvou ‚goril‘, ... a že únos byl spojen s hrozbou vydírání žadatele, týkajícím se částky 5 milionů SEK.

... potom jsem ... telefonoval žadatelí, který ... popřel, že by byl unesen. ...

... viděl jsem žadatele v srpnu 1991 v souvislosti s ... trestním řízením zavedeným proti němu ... a všiml jsem si, že měl na jednom oku podlitinu. Zeptal jsem se ho, co se stalo, a on prohlásil, že se stal obětí přepadení spáchaného nějakými osobami. ...

... Přibližně v květnu 1992 se žadatel zmínil o únosech, když byl vyslýchán jako podezřelý v jiném případě ... Prohlásil, že byly provedeny dvěma muži černé pleti a třetím, kterého si nepřál jmenovat. ... Několikrát opakoval, že k jednomu únosu došlo v dubnu 1991 a k druhému ke konci června 1991 s trváním do začátku července 1991. ...

Brali jsme žadatelovo prohlášení vážně. ... Žadatele jsem poznal natolik dobře, že jsem určitým způsobem schopen rozpoznat, kdy lže a kdy mluví pravdu. ...

Při několika příležitostech, kdy byl žádán, aby jmenoval pachatele, žadatel prohlásil, že tak učiní, ale ne ihned. ... Na podzim roku 1991 jmenoval jednoho z pomocníků únosu, pana P. ...

Žadatelův popis okolí a prostředí, ve kterém byl držen po dobu únosů, byl velmi přesný, pokud se týká mnoha detailů. ...”

18. Zpráva Dr. Berglina i výpověď inspektora S. byly v zásadě uvedeny v rozsudku okresního soudu. Inspektor S. byl rovněž ústně vyslechnut u odvolacího soudu, kde více méně zopakoval svědectví, které poskytl okresnímu soudu.

19. Dne 1. června 1994 Výbor zamítl žadatelův požadavek z následujících důvodů:

„V tomto případě nejsou návrhy na podporu žádosti o nové projednání takové povahy, aby Výboru poskytovaly důvod změnit své předchozí rozhodnutí. Neexistuje ani žádný jiný důvod k takové změně.”

II. Příslušné domácí právo

20. Podle kapitoly 22, článek 1 občanského soudního řádu může být soukromý nárok vycházející z trestného činu vznesen proti podezřelému nebo třetí straně v souvislosti se stíháním takového činu. Jestliže se týká trestného činu tvořícího předmět veřejné žaloby, prokurátor je povinen připravit a přednést každý takový požadavek, který si oběť přeje vznést, za předpokladu, že toto není výrazně nevhodné a že požadavek není očividně nepodložený (článek 2). V tom případě senát v zásadě projedná požadavek odškodnění spolu s otázkami viny a udělení trestu. To je nejčastěji užívaný postup jednání pro dosažení odškodnění za škody způsobené trestným činem.

Soukromý nárok proti podezřelému může být případně vznesen cestou občansko-právního jednání podle obecných pravidel pro právní odpovědnost obsažených v zákoně o právní odpovědnosti z roku 1972.

Odškodnění mohlo být též v příslušné době požadováno od státu podle pravidel stanovených zákonem o náhradě škody za trestné činy z roku 1978, který byl novelizován s platností od 1. července 1994. Zákon 1978 byl přijat, aby obětem zločinu byly poskytnuty prostředky pro dosažení nápravy tam, kde byl pachatel neznámý, nebo neměl prostředky na odškodnění oběti či pojištění takové výdaje dostatečně nepokrývalo.

21. Článek 1 zákona 1978 zní v rámci své relevance:

„Tento zákon upravuje odškodnění, které má být vyplaceno státem za škodu způsobenou trestným činem. Zákon je použitelný, pokud byl trestný čin spáchán ve Švédsku. ...”

22. Článek 2 vyhlášky o škodách způsobených trestným činem zněl v příslušné době a v rámci své relevance:

„... Nárok na náhradu škody způsobené trestným činem bude podán Výboru pro odškodnění obětí trestných činů.

Požadavek bude podložen policejní zprávou, lékařským vyjádřením a jinými dokumenty významnými pro šetření Výboru. Jestliže byla nějaká osoba odsouzena za trestný čin, ze kterého nárok vychází, nebo jestliže bylo nějaké osobě uloženo zaplatit odškodnění, kopie rozsudku s tímto účinkem musí být rovněž přiložena. Pokud neproběhlo policejní vyšetřování, budou předloženy jiné materiály týkající se případu odškodnění. ”

23. Článek 14 zákona 1978 stanovil:

„Nárok na náhradu škody způsobené trestným činem bude podán do dvou let ode dne spáchání trestného činu. Existují-li zvláštní důvody, může být nárok šetřen i v případě, že byl vznesen po uplynutí příslušné lhůty.

Požadavek bude šetřen, jestliže byl o trestném činu zpraven státní prokurátor nebo policie, nebo jestliže žadatel prokáže pádný důvod, proč k takovému oznámení nedošlo. “

24. Ačkoliv pro odškodnění podle zákona 1978 nebylo podmínkou, aby pachatel byl odsouzen, bylo podmínkou, že škoda byla způsobena trestným činem a že subjektivní i objektivní podmínky pro prohlášení projednávaného činu trestným byly splněny.

Výbor nezávisle rozhodoval o tom, zda podmínky pro odškodnění podle zákona 1978 byly splněny, včetně toho, zda došlo ke spáchání trestného činu. Výbor tudíž v některých případech považoval podmínky pro

přiznání odškodnění za splnění, přestože státní prokurátor nevznesl obvinění pro nedostatek důkazů. V málo početných případech Výbor odškodnění přiznal, ačkoliv soud pro nedostatečné důkazy obviněného osvobodil či zamítl nárok na odškodnění. Obecně řečeno, nároky na důkazy aplikované Výborem byly méně přísné než ty, které aplikoval soud.

25. Odškodnění mohlo být podle zákona 1978 přiznáno za fyzické zranění utrpěné obětí, ale mohlo za určitých podmínek pokrývat i škodu na majetku. Za jinou újmu mohlo být přiznáno odškodnění v omezeném rozsahu (články 2–5 zákona 1978).

26. Proti rozhodnutí Výboru nelze podat odvolání (článek 12 zákona 1978). Nebylo rovněž možné vyžadovat soudní přezkoumání tohoto rozhodnutí v souladu se zákonem o soudním přezkoumání určitých správních rozhodnutí z roku 1988.

27. Výbor sestavený podle zákona 1978 se skládal z předsedy, dvou místopředsedů a tří dalších členů, z nichž všichni byli jmenováni vládou na omezenou dobu (článek 15 Vyhlášky o směrnicích pro Výbor). Požadavkem bylo, aby předseda, místopředsedové a jejich náhradníci byli právníky a měli zkušenosti jako soudci (článek 13 zákona 1978). Zbývající tři členové nemuseli být právníky, ale jeden z nich musel být zástupcem pojišťovacích služeb.

Nezávislost Výboru byla zaručena kapitolou 11, článkem 7 vládního nařízení, jehož ustanovení v sobě zahrnuje, že vláda ani parlament nemohou narušovat či ovlivňovat způsob, jakým Výbor projednává jednotlivé případy.

28. Pravidla určující postup jednání před Výborem byla podobná oněm zakotveným v občanském soudním řádu a správním řádu z roku 1971. Tudiž například pravidla pro nezpůsobilost členů Výboru k projednávání případu (články 11–12 správního zákona z roku 1986) byla podobná oněm uplatňovaným vůči členům obecných soudů (kapitola 4, článek 13 občanského soudního řádu) a správních soudů (článek 41 správního řádu). Ačkoliv Výbor v zásadě rozhodoval o případech na základě soudního spisu, každá strana zúčastněná v řízení měla možnost ústně před Výborem přednést svá tvrzení, pokud to Výbor považoval za účelné (článek 14 správního zákona z roku 1986). Každá strana byla oprávněna mít přístup ke všem písemným dokumentům v případě, pokud jejich nezveřejnění nebylo požadováno ve významném veřejném či osobním zájmu v souladu se zákonem o utajovaných skutečnostech z roku 1980. V takovém případě měla být strana, které se toto týkalo, zpravena o obsahu takových skutečností, aby jí bylo umožněno hájit svá práva, avšak za předpokladu, že tak bude učiněno bez vážného poškození zmíněných zájmů, které jsou chráněny utajením. Žádný případ nemohl být rozhodnut dříve, než byly zúčastněné strany seznámeny s veškerými předloženými důkazy a než jim byla dána příležitost se k nim vyjádřit.

Podle ustanovení zákona o utajovaných skutečnostech z roku 1980 byly všechny dokumenty předložené Výboru přístupné veřejnosti.

29. Podle nové legislativy přijaté k 1. červenci 1994 (viz výše uvedený odst. 20) byl ustanoven nový veřejný orgán určený pro šetření žádostí o odškodnění, a sice Úřad pro oběti trestných činů. V rámci tohoto úřadu Výbor prošetřuje případy zvláštního zájmu či jinak zvláště důležité.

ŘÍZENÍ PŘED KOMISÍ

30. Ve své žádosti ke Komisi ze dne 5. listopadu 1993 (č. 23196/94) si žadatel stěžoval na porušení článku 6 § 1 Úmluvy v tom smyslu, že se mu nedostalo občanského práva na odškodnění určené soudem podle zákona o náhradě škody za trestné činy z roku 1978.

31. Komise jednomyslně prohlásila žádost za přípustnou 22. února 1995. Ve své zprávě z 18. října 1995 (článek 31) Komise vyjádřila názor (jednomyslně), že k porušení článku 6 § 1 nedošlo.

KONEČNÉ NÁVRHY PŘEDLOŽENÉ SOUDU

32. Ve svém prohlášení u Soudu jej Vláda vyzvala, aby rozhodl, že článek 6 § 1 nebyl použitelný a že v projednávaném případě nedošlo k jeho porušení.

33. Žadatel za sebe požádal Soud, aby shledal, že článek 6 § 1 byl použitelný a že došlo k porušení tohoto ustanovení, a aby mu přiznal spravedlivé zadostiučinění podle článku 50 Úmluvy.

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy

34. Žadatel si stěžoval, že podle švédského práva se mu nedostalo možnosti, aby o jeho požadavku na odškodnění podle zákona 1978 rozhodl soud. Prohlásil, že tudíž došlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy, který v rámci své relevance stanoví:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně ... projednána ... nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích ...“

A. Aplikovatelnost článku 6 § 1

35. Žadatel zdůraznil, že právo na odškodnění bylo obětím trestných činů přiznáno zákonem o náhradě škody za trestné činy z roku 1978 (viz výše uvedený odst. 12) a že toto právo by mělo být vykládáno jako právo občanské v rámci znění článku 6 § 1 Úmluvy s ohledem na precedenční právo Soudu. Tvrdil, že svědectví Dr. Berglina a inspektora S. dostatečně prokazovala, že se stal obětí trestného činu. Výbor zamítl jeho požadavek na základě rozhodnutí odvolacího soudu o zproštění L. viny. Toto rozhodnutí se však nerovnálo shledání, že nebyl obětí trestného činu; ani nevylučovalo skutečnost, že druzí dva podezřelí, o kterých se policii zmínil, byli rovněž do případu zapleteni.

36. Vláda tvrdila, že zákon 1978 nepřiznával stěžovateli právo na odškodnění. I kdyby mohl být vykládán v tomto smyslu, žádné takové právo by nemohlo být považováno za právo občanské povahy v rámci znění článku 6 § 1 Úmluvy s ohledem na účel vydání tohoto zákona. Ještě důležitější bylo, že zde nešlo o skutečný a závažný spor o žadatelově údajném právu na odškodnění, jelikož Výboru nepředložil žádné nové důkazy prokazující, že se stal obětí trestného činu.

37. Komise za sebe dospěla k závěru, že zákon 1978 byl ve svém znění dostatečně přesný, aby žadatelům splňujícím stanovené podmínky poskytl právo na odškodnění za příkoří způsobené trestným činem, a že toto právo bylo občanské povahy vzhledem k jeho zaměření na osobní a majetkovou stránku. Oproti tomu, a z důvodů přednesených Vládou, Komise shledala, že zde neexistoval závažný a skutečný spor o žadatelovo občanské právo na odškodnění.

38. Soud zopakoval, že použitelnost článku 6 § 1 podle jeho „občanské hlavy“ vyžaduje existenci „sporu“ o „právu“, o němž lze říci, přinejmenším z pravděpodobných důvodů, že je uznáváno vnitrostátními zákony. Takový spor musí být skutečný a závažný; může se týkat nejen existence práva, ale také jeho rozsahu a způsobu jeho uplatnění. Dále výsledek řízení musí být pro projednávané právo přímo rozhodující (viz rozsudky ve věcech *Masson a Van Zon v. Nizozemí* ze dne 28. září 1995, Série A č. 327, s. 17, § 44; *Acquaviva v. Francie*⁹⁾ ze dne 21. listopadu 1995, Série A č. 333-A, s. 14, § 46).

39. S ohledem na tyto zásady Soud na prvním místě shledává, že zde existoval spor o žadatelově údajném právu na odškodnění podle zákona 1978. Podal svou žádost k Výboru a tato žádost byla zamítnuta z důvodů,

⁹⁾Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – přílohový sešit XII/97. Rozsudek Evropského soudu o stížnosti č. 19248/91, str. 21.

že žadatel nespĺňoval zásadní podmínku pro přiznání odškodnění stanovenou v tomto zákoně, jmenovitě to, že utrpěl škodu následkem trestného činu (viz výše uvedený odst. 16). Jeho způsobilost podle zmíněného zákona byla tudíž zpochybnitelná.

Nemůže být také s jistotou stanoveno, že spor o jeho oprávnění k odškodnění nebyl skutečný a závažný s ohledem na vzájemné vztahy Výboru a národních soudů. Skutečnost, že odvolací soud osvobodil L. pro nedostatek důkazů, nevedla k závěru o tom, zda žadatel ve skutečnosti byl či nebyl obětí trestného činu. Bylo na Výboru, aby rozhodl v tomto zcela samostatném bodě s ohledem na zvláštní úlohu přidělenou mu zákonem 1978, na úroveň důkazů, kterou od stěžovatelů požadoval, a na informace, které mu žadatel předložil.

Podle názoru Soudu musí být u nároku předloženého soudu k rozhodnutí předpokládáno, že je skutečný a závažný, pokud neexistují jasné náznaky opaku. Ačkoliv žadatel nemohl Výboru předložit žádné další důkazy na podporu svého tvrzení, že utrpěl osobní zranění následkem trestného činu, toto samo o sobě nepostačuje k vyvrácení takového předpokladu. Nelze tedy říci, že žadatelův nárok byl povrchní či svévolný nebo jiným způsobem neopodstatněný.

40. Soud rovněž poznamenal, že otázka, zda právo na odškodnění za příkoří způsobená trestným činem bylo stanoveno zákonem 1978 nebo zda z tohoto zákona jednoduše vyplýval požadavek na ex gratia odškodnění ponechané volnému uvážení, musí být zodpovězena s přihlédnutím na ustanovení tohoto zákona. Musí být také přihlédnuto k tomu, že tento zákon určil jasnými, přesnými pojmy podmínky a postupy, které žadatel musel dodržet před tím, než mu mohlo být Výborem přiznáno odškodnění. Z toho vyplývá, že žadatel, který splnil tyto podmínky a postupy, měl právo na přiznání odškodnění podle zákona 1978.

41. Soud byl stejně jako Komise toho názoru, že právo uplatňované žadatelem může být označeno za „občanské“ ve smyslu znění článku 6 § 1 Úmluvy. V tomto ohledu musí být také přihlédnuto k tomu, že právo, jehož se dovoľával žadatel, mu mělo přinést finanční prospěch formou odškodného.

42. Z výše uvedených důvodů Soud shledal, že článek 6 § 1 je v projednávaném případě aplikovatelný. Zbývá zvážit, zda Výbor, který rozhodoval o žadatelově nároku, vyhovoval podmínkám pro tribunál stanoveným tímto článkem.

B. Soulad s článkem 6 § 1

43. Žadatel zdůraznil, že postupy rozhodování aplikované Výborem neodpovídaly oněm, jež jsou od soudu či tribunálu požadovány ve smyslu znění článku 6 § 1 Úmluvy. Stěžoval si, že ústní řízení byla ve skutečnosti vyjímečnou událostí a že přelíčení nebyla přístupná veřejnosti. Dále se Výbor přednesenými nároky zabýval pouze rutinně a povrchně a zápis ze zasedání Výboru ukazoval na to, že jeho vlastní zájem byl takovým jednáním poškozován. Konečně rozhodnutí Výboru nebyla řádně zdůvodněna a neexistovala možnost se proti nim odvolat.

44. Vláda zdůraznila, že Výbor užíval svých pravomocí nezávislým a nestranným způsobem na základě zákonných pravidel a ustálených postupů včetně procedurálních požadavků stanovených správním zákonem z roku 1986. Žadatel byl podle tohoto zákona oprávněn přednést svůj požadavek před Výborem ústně, ale protože o to nikdy nepožádal, bylo to chápáno jako záměr tohoto práva se vzdát. Užitý postup byl spravedlivý a v mnoha ohledech velmi podobný tomu, jaký sledují odvolací soud či správní odvolací soud při rozhodování případů pouze na základě spisu případu. Spis byl tajemníkem pečlivě připraven před jeho předložením Výboru k formálnímu posouzení; nebylo rovněž možné vyvodit žádné závěry ze zápisů o zasedání Výboru, pokud jde o korektnost množství času věnovaného posouzení spisu.

45. Soud zopakoval, že pro účely článku 6 § 1 tribunál nemusí být soudním dvorem začleněným do standardního soudního systému. Může být jako projednávaný Výbor ustanoven za účelem řešení specifických záležitostí, které mohou být vhodně projednány mimo řádný soudní systém. K zajištění souladu s článkem 6 § 1 jsou důležité záruky, hmotné i procedurální, o které se jedná (viz rozsudek ve věci Lithgow a další v. Spojené království ze dne 8. července 1996, Série A č. 102, s. 72–73, § 201).

46. Žadatel nenamítal proti tomu, že Výbor svým složením a činností vyhovoval požadavku nezávislosti a nestrannosti a že měl pravomoc posoudit a rozhodnout s konečnou platností všechny otázky skutkové podstaty a práva důležité pro žadatelův požadavek na odškodnění za příkoří způsobená trestným činem (viz mimo jiné rozsudek ve věci *Belilos v. Švýcarsko* ze dne 29. dubna 1988, Série A č. 132, s. 29, § 64).

47. Pokud se týká žadatelovy stížnosti o postupech rozhodování Výboru, musí být přihlédnuto k tomu, že článek 14 správního zákona z roku 1986 výslovně poskytuje možnost ústního přelíčení (viz výše uvedený odst. 28). Je významné, že žadatel si byl vědom skutečnosti, že Výbor se zřídka uchýlil k ústnímu přelíčení, a z tohoto důvodu se od něho dalo očekávat, že o takové přelíčení zažádá, jestliže se mu bude jevit důležitým, aby bylo uskutečněno buď při vznesení nároku nebo při žádosti k Výboru o přehodnocení jeho rozhodnutí, pokud by nárok zamítl. Neučinil to však. Takový postup z jeho strany může být důvodně chápán jako záměr vzdát se svého práva na přelíčení u Výboru (viz rozsudky ve věcech *Håkansson a Stureson v. Švédsko* ze dne 21. února 1990, Série A č. 171-A, s. 21, § 67; *Schuler-Zraggen v. Švýcarsko* z 24. června 1993, Série A č. 263, s. 19–20, § 58). Dále se nezdá, že by existovaly důvody k opatření, aby Výbor sám požadoval předvolat žadatele, jelikož měl k dispozici kompletní spis jeho případu. Výbor mohl řádně rozhodnout i bez přelíčení, zda prvky spisu určují, že žadatel byl obětí trestného činu spáchaného L. či dvěma dalšími podezřelými, o nichž se zmínil policii. Ze stejného důvodu Soud nemůže přijmout žadatelova tvrzení, že jeho požadavek byl posouzen pouze povrchně a rutinně. Dále důvody udané Výborem za daných okolností dostatečně ospravedlňovaly jeho zamítnutí žadatelova nároku a jeho následné potvrzení tohoto zamítnutí.

48. I když je pravda, že rozhodnutí přijatá Výborem byla konečná a nepodléhala odvolání ani k vyššímu správnímu orgánu či soudu, vzhledem k výše uvedeným úvahám musí být přihlédnuto k tomu, že Výbor vyhovoval pro daný účel požadavkům, které článek 6 § 1 předpisuje pro tribunál. To samo o sobě Soudu za zvláštních okolností tohoto případu postačuje k učinění závěru o souladu s článkem 6 § 1, přičemž je třeba zopakovat, že tento článek nezajišťuje právo na odvolání (viz rozsudek ve věci *Tolstoy Miloslavsky v. Spojené království* ze dne 13. července 1995, Série A č. 316, s. 78–79, § 59).

C. Závěr

49. Soud došel k závěru, že žadatel měl přístup k tribunálu pro rozhodnutí o jeho občanském právu na odškodnění podle zákona 1978. Proto zde nedošlo k porušení článku 6 § 1 Úmluvy.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. rozhoduje sedmi hlasy proti dvěma, že článek 6 § 1 Úmluvy byl v současném případě aplikovatelný;
2. rozhoduje jednomyslně, že nedošlo k porušení článku 6 § 1.

Vyhotoveno v jazyce anglickém a francouzském a vyhlášeno při veřejném jednání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu dne 1. července 1997.

Herbert PETZOLD
tajemník

Rolv RYSSDAL
předseda

Vyběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu
Vydává Nejvyšší soud ČR v Nakladatelství ORAC, s. r. o., Praha
Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera
Nakladatelská redakce: Jaroslav Sprongl, JUDr. Karel Havlíček
Překlad: Kateřina Spronglová
Sazba: Ivana Šteřilová
Tisk: OSTRAVSKÉ TISKÁRNĚ, a. s., Ostrava

NOVINOVÉ VÝPLATNÉ
poštovné úvěrováno
pošta Ostrava 2

NOVINOVÉ VÝPLATNÉ
placeno převodem
pošta OZ Praha 025

Index 47 301

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1998 (L).

Přílohový sešit XV, ročník přílohových sešitů – IV, z 21. 9. 1998.

Vydává Nejvyšší soud ČR v Nakladatelství ORAC, s. r. o., Praha.

Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera.

Adresa redakce: 657 37 Brno, Burešova 20, tel.: 05/41321237.

Ročně vycházejí 4 přílohové sešity.

Rozšiřuje, objednávky předplatného přijímá a informace o prodeji a odběru podává

Nakladatelství ORAC, s. r. o., 106 00 Praha 10, Jabloňová 80.

Administrace Nakladatelství ORAC: tel.: 02/758716, 02/755843, fax: 02/758720,

e-mail: orac@comp.cz

Podávání novinových zásilek povoleno: Českou poštou, s. p., Odštěpný závod Přeprava Praha, čj. 722/96, dne 21. 2. 1996.

Podávání novinových zásilek povoleno: Českou poštou, s. p., Odštěpný závod Severní Morava,

čj. 3687/95-P/1 ze dne 28. 12. 1995